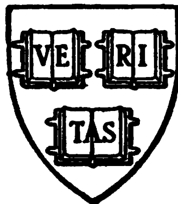

HERCZEG FERENC

AZ ELSŐ VIHAR

SINGER ÉS WOLFNER KIADÁSA

VE RI
TAS

M5.—

HERCZEG FERENC MUNKÁI

AZ ELSŐ VIHAR

HERCZEG FERENC
MUNKÁI

Az első vihar

Szinmű négy felvonásban

BUDAPEST, 1903
SINGER ÉS WOLFNER KIADÁSA

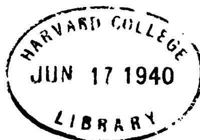
HERCZEG FERENC

Az első vihar

Szinmű négy felvonásban

BUDAPEST, 1903
SINGER ÉS WOLFNER KIADÁSA

Szinpadokkal szemben kézirat.

*

A könyv megvásárlása senkit sem jogosít föl a darab előadására.
Az előadás joga fölött a szerző rendelkezik.

*

A bármely nyelvre való fordítás jogát fentartja magának a szerző.

BUDAPESTI HIRLAP NYOMDÁJA

SZEMÉLYEK:

Litvay
Olga, neje
Béni, Litvay sógora
Lorántfyné
Lorántfy Lehel
Dobó
Szentmiklósy
Kopeczkyné
Gina, leánya
Főerdész
Egy főhadnagy
Péter
Vendégek, inasok

ELSŐ FELVONÁS

(Kisebb női szalon Litvay kastélyában. Világos selyemkárpitok; az egész szobát borító szőnyeg; különböző stílü, de izléssel összeválogatott butorok. ***A háttérben:*** *balról keskeny üvegajtó, amely a parkba vezet. Az ajtó kis terrászra nyílik, amelynek két oszlopon nyugvó tetejéig sürü vadszőlő-fal fut föl. A néző tehát az ajtón át sürü lombozatu lugasba lát, amelynek balfelől van a kijárása. Jobbról a parkba nyíló ablak; fehér csipkefüggönyön át facsoportokra és távolabbi havas vidékre nyílik kilátás. Az ajtó és az ablak között női íróasztal, mellette papirkosár, előtte szék. Az asztalt az ajtó felől alacsony üvegfal védi. —* ***A baloldalon:*** *elől főbejárás, hátul ajtó* ***Litvay szobáiba.*** *A két ajtó között kis kandalló. A hátsó ajtó és a kandalló között spanyolfal áll, előtte — a nézővel szemben — kis kerevet s egy karosszék. Hátul a sarokban pálma- és virágcsoport.* ***A jobboldalon:*** *körülbelül a fal közepén keskeny szőnyegajtó. Ehhez az ajtóhoz az egész sarkot kitöltő ötszögü emelvényen át lehet jutni. Az ötszögnek a súgó felé eső oldalán két lépcsőfok vezet föl. A lépcsőtől jobbra-balra egy-egy oszlop — rajta kisebb pálma, — a baloldali oszloptól a hátsó falig, a jobboldalitól a másik falig faragott korlát zárja el a dobogót. Az emelvény sarkában sátor, alatta sarokülés. A dobogó előtt, jobbra a fal mellett, pianino. — Azonkívül csak egy fehér medvebőrrel leterített nagy kerevet van a szobában,*

jobbra a súgótól, párhuzamosan az emelvény lépcsőjével s egy kis asztalka. — Apróságok: A kandallón néhány bronztárgy, kis márványszobor, egy női fotográfia álló keretben s egy bonboniére. Egy kis kereveten néhány ujságlap. Az íróasztal fölött a falon női szobába illő festmény. Az asztalon írószerek, könyvek, több fotográfia álló keretben, egy nagyobb fotográfia, amely egy paripát ábrázol. Az emelvény ülésén különböző színü kis selyemvánkosok. A nagy kereveten: sárgán fűzött francia regény, női zsebkendő s egy acélpengéjü, nagy papirvágó kés. A kis asztalon egy szál rózsa, kis női cigarettadoboz néhány cigarettával és gyufatartó. — Esős délelőtt. A szobában meglehetős homály. A XIV. jelenet alatt kiderül az idő; a kert verőfényben úszik s az ajtó előtt levő lugas lombján áttörnek a napsugarak.)

ELSŐ JELENET.

LITVAY, OLGA, BÉNI.

LITVAY

(Körülbelül harmincnyolc éves férfi, korán deresedő hajjal, de barna bajuszszal és egészséges arcszínnel. A pianino előtt ül, egész halkan néhány akkordot fog.)

OLGA

(Pongyolában, háttal a közönségnek a nagg kereveten könyököl s a könyvben olvas. Néha bosszúsan rázza a fejét.)

BÉNI

(Tizenkilenc éves, kimért és öreges modoru fiu, a kis kereveten ül s egy lapot olvas. Monoklit visel s vastag szivart szí.) Érdekes!

LITVAY

(A játékot folytatva.) Találtál valami érdekeset?

BÉNI

Lucy-Baal — a híres Lucy-Baal Budapestre érkezett.

LITVAY

(M. f.) Miről híres Lucy-Baal? És micsoda Lucy-Baal? Versenyló vagy északsarki utazó?

BÉNI

Lucy-Baal művésznő. Ő találta ki a csörgőtáncot!

LITVAY

Mit talált ki?

BÉNI

A csörgőtáncot! És te ezt nem tudtad, sógor?

LITVAY

Tudod te, hogy ki találta ki a gőzgépet?

BÉNI

(Hallgat.)

LITVAY

Láthatod, hogy az ember nem tudhat mindent.

MÁSODIK JELENET.

ELŐBBIEK, PÉTER.

PÉTER

(Idősebb komornyik; borotvált bajusz, fekete ruha; a főbejáraton belép s tálcán táviratot hoz Litvaynak.) Távirat!

LITVAY

(Fölbontja és elolvassa a táviratot.)

OLGA

(A könyv szerzőjére vonatkoztatva fölkiáltását.) Szamár! *(Földre dobja a könyvet.)*

PÉTER

(Nyugodtan fölemeli a könyvet a földről s a kerevetre teszi.)

LITVAY

(Olgához.) Vendégeket kapunk . . . Az új szomszédasszony, Lorántfy Klára megjön a kis fiával és a nagybátyjával. *(Péterhez.)* Mikor érkezik a déli vonat?

PÉTER

Öt perccel egy után.

LITVAY

Majd velem jössz a vasutra. Ha befogtak, értesíts.

PÉTER

(A főbejáraton el.)

LITVAY

(Olgához lép.) Jó volna talán Olga, ha maga felöltözném?

OLGA

(Anélkül, hogy ügyet vetne rá, kinéz az ablakon.) Ha férfi volnék, arcul ütném azt az embert!

LITVAY

(Kinéz az ablakon, nyugodtan.) A főerdészt? S ugyan miért?

OLGA

Gyülölöm, megvetem . . . Idegessé tesz, ha ránézek; bánt, bosszant, dühbe hoz!

LITVAY

(Minden indulat nélkül.) Ne nézzen rá. De ha ránéz: fogadja a köszöntését. *(Kiköszön.)* Jó napot!

OLGA

Hát szabad ilyen ruhát viselni? Ez az ember meggyilkol a kabátjaival.

LITVAY

Pedig igen derék ember.

OLGA

Százszor többre becsülöm a jóizlésü gazembert, mint az ilyen derék embert . . .

LITVAY

(Magában.) Megint ideges! *(Fenn.)* Mi bántja, Olga?

OLGA

Bánt minden, amit látok. Gyülölöm ezt a vidéki csőcseléket és torkig vagyok a maga falujával! És az eső! Az örökös eső! A kétségbeejtő eső! Éjjelnappal veri a nyirkos kriptám falát. *(Megrázkódik.)*

LITVAY

Az eső el fog állani Lássa, már kitisztult a legendi csúcs . . . Milyen tisztán látszik most a havas . . .

OLGA

Hagyjon békében a gyalázatos havasával! Olyan, mint egy égig ágaskodó koporsó... Olyan, mint egy fekete vadállat, amely a föld mellén gubbaszt. Éjszaka szinte hallom, mint hörög alatta a föld.

LITVAY

Elutazzunk innen?

OLGA

(Élénken.) Hová?

LITVAY

A Rivierára?

OLGA

Nem kell, nem! Örökös kék ég — langyos levegő és narancsszag — émelyít, ha rágondolok... *(Körülnéz a szobában.)* Délután kidobatok innen minden pálmát.

LITVAY

Új embereket látna és az talán szórakoztatná...

OLGA

Embereket? Hát van ott ember? A férfiak festik magukat, mint az asszonyok, a nők pedig tarka állatok... Aki a becsületrend szalagját viseli, az hamiskártyás; a table-d'hote-angolok pedig szatócsok... *(Lágyan hizelegve.)* Vigyen Pestre! *(Szenvedélyes vágyakozással.)* Pestre akarok menni! Pestre! *(Szemét törli.)*

LITVAY

(Megindultan.) No lám, könyezik? Jól van, Olga, Budapestre megyünk . . . De csak nyolc

napra . . . Tovább nem maradok, — tudja, hogy miért nem.

OLGA

(Elborul.)

LITVAY

Mikor induljunk?

OLGA

Ma! Még ma!

LITVAY

Az lehetetlen. Ma jön Klára grófné.

OLGA

Miért jön? Mit akar itt? Hívtam én?

LITVAY

A grófné megvette a legendi birtokot s mint új szomszédunk meg akar bennünket látogatni... Azonkivül üzleti dolgunk is van, miután kiegyeztünk a perekben, amelyeket a régi birtokos folytatott ellenünk...

OLGA

Tehát magához jön s nem hozzám. Fogadja egyedül.

LITVAY

(Komolyan.) Minden embernek vannak kötelességei a társasággal szemben.

OLGA

Csak annak, aki igénybe veszi a jogait is. Nekem nincsenek jogaim. Nem is akarom, hogy legyenek. *(A szívéhez nyúl, mintha fájdalmat érezne.)*

LITVAY

(Aggódva.) Nem jól van?

OLGA

(Halkan, szomorúan.) Fáj! *(Mikor Litvay feléje közeledik, erélyesen szól.)* Hagyjon békében! *(A szőnyegajtón jobbra el.)*

BÉNI

(Leteszi a lapot, Olga után pillant.) Gyermek! *(Litvayhoz lép, szíves hangon.)* Poros a kabátod, sógor! *(Letisztítja.)* Nincs nálad véletlenül száz forint?

LITVAY

Kölcsönt nem adok, de ajánlok egy vásárt. Megveszem a monoklidat. Azaz megváltom a monokliviselési jogodat.

BÉNI

(Végignézi.) Az elveim nem eladók!

HARMADIK JELENET.

ELŐBBIEK, DOBÓ.

DOBÓ

(Benyit a kerti ajtón.) Az ajtó nyitva van — tehát szabad!

LITVAY

(Kellemes meglepetéssel.) Hát te honnan jösz, Dobó?

DOBÓ

Közvetlenül a fürdőkádból, közvetve pedig Budapestről. *(Kezet fog Litvayval, Bénihez.)* Köszöntelek, kravátli-király!

LITVAY

(Bénire mutat, halkan Dobóhoz.) Ha kérne, ne adjál neki pénzt!

BÉNI

(A következők alatt hirtelen elhatározással a szőnyegajtóhoz megy, ott rövid habozás után elszántan benyit. El.)

DOBÓ

(Litvayhoz.) Tulajdonképpen Dobófalvára akartam menni — haza; de mikor elhajtattam a vadaskerted alatt és megpillantottam a kis Trianont, amit nekem vendéglakásul berendeztettél, egyszerre honvágyat kaptam utánatok és most itt vagyok megint. Az én dobófalvi rablóváram őszszel nagyon is barátságtalan.

LITVAY

Tudod, hogy hálára kötelezel, ha minél több időt töltesz velünk. Hiszen azért is bútoroztattam be neked a kerti pavillont, hogy kedved és szeszélyed szerint járhass-kelhess közöttünk. Mit csináltál a fővárosban?

DOBÓ

Vacsoráztam.

LITVAY

Tizenkét óráig? Jó étvágyad lehetett!

DOBÓ

Lucy-Baallal voltam.

LITVAY

A csörgőtánc föltalálójával?

DOBÓ

Risztory gróf kedvéért jött Budapestre — de a tizenkétórai vacsora alatt megint belém habarodott. Azért is szöktem meg. Nem vagyok barátja a megújrázott szerelemnek.

LITVAY

Mondd, igazán mulattat még az ilyen korhelykedés?

DOBÓ

Igazán mondom, hogy már kamaszkoromban is untatott. Te, ha tudnád, hogy milyen ostobák azok a leányok! Olyan ostobák — náluk csak mi vagyunk ostobábbak.

LITVAY

És mégis mindig köztük vagy. Miért?

DOBÓ

(A kis asztalon levő cigarettákból rágyújt.) Miért van a nadrágomba ránc vasalva? Miért vagyok most itt? Miért gyújtok cigarettára? És miért élek? Nincs az ilyen kérdésekben semmi köszönet.

LITVAY

Egy haszna mégis van a léhaságodnak: megtanultad ismerni a nőket. *(Szemügyre véve Dobót.)* Azt mondják, te jól ismered őket?

DOBÓ

Isten ments! Amit az ember ismer, az nem érdekli már, engem pedig a nők — *(elhallgat, majd búsan szól.)* Vajjon érdekelnek-e még?

LITVAY

Mindenesetre jobban ismered őket, mint én, aki az időm javarészét tanulással töltöttem.

DOBÓ

Különc vagy. Nagyúr létedre orvosi diplomát szereztél. Miként a bajor herceg, gyógyítod a parasztjaidat és többet költesz kórházakra, mint más ember versenyistállókra.

LITVAY

Mit akarsz? Valamit csak kell az embernek tennie!

DOBÓ

Így mondják és valószínü, hogy igazat beszélnek. *(Elborulva.)* Talán jobb lett volna, ha magam is másképp kezdtem volna az életet . . . *(Szárazon.)* Hanem beszéljünk inkább az asszonyokról, bár az sem reggeli téma . . .

LITVAY

(Erőltetett jókedvvel.) Képzeld: egy elvi kérdés foglalkoztat. Hogyan védekezik a férfi a nő hűtlensége ellen?

DOBÓ

(Meghökkenve méri végig.) Általánosságban beszélsz? Vagy — valamely — speciális esetről?

LITVAY

Általánosságban — természetesen!

DOBÓ

Van az asszekurálásnak két módja is. Az egyik az, hogy az ember magába szeretteti a feleségét. Ez azonban nem egészen biztos, mert éppen a szerelmes asszony képes a legmerészebb logikai torna-mutatványokra. Ismertem például egy nőt, aki azért csalta meg az urát, mert imádta . . .

LITVAY

(A szavába vág.) S a másik mód?

DOBÓ

Hét gyerek.

LITVAY

Mi az?

DOBÓ

Hét gyerek — biztos! Én legalább nem tudok olyan asszonyról, akinek hét gyermeke lett volna s megcsalta volna az urát . . . Ha akarná, se tehetné, mert nem ér rá. Hét gyerek közül átlag egy mindig bömböl, a másik azalatt gyújtóval játszik, a harmadik pedig tentát önt a szőnyegekre. Mialatt az asszony elcsitítja az egyiket, megmenti a másikat és megbünteti a harmadikat, egyszerre azon veszi észre magát, hogy negyven esztendős . . . Hiszen lehet, hogy akad az ilyenek között is kivétel, de a kivétel tudvalevőleg megerősíti a szabályt . . .

NEGYEDIK JELENET.

ELŐBBIEK, PÉTER.

PÉTER

(A főbejáraton.) A kocsi, méltóságos úr . . .

LITVAY

Megyek!

PÉTER

(El.)

DOBÓ

Péter mondta, hogy vendégeket vártok. Szomszédok?

LITVAY

Új szomszédunk jön látogatóba: Lorántfy Klára.

DOBÓ

(Fölindulással.) Klára?!

LITVAY

Hát téged mi lelt? Nini — szinte megfeledkeztem erről . . . *(Halkan.)* Még tart köztetek a harag?

DOBÓ

(Kitérően.) Nincs itt szó haragról . . .

LITVAY

(Halkan.) De igenis! Klára grófné haragszik rád, mert másfél esztendővel ezelőtt agyonlőtted a barátját . . .

DOBÓ

Nem volt az!

LITVAY

Bánom is én, nevezd akárminek. Szóval agyonlőtted a szegény Alpáryt ... A te bűnöd, ha förtelmes is, nem tartozik azok közé, amelyeket az asszonyok meg ne bocsátanának ...

DOBÓ

(Szeliden.) Kérlek, ne beszéljünk erről!

LITVAY

Tudod, hogy nem vagyok kiváncsi természetü, de érdekel, nagyon érdekel, hogy van valami, ami nyomot hagyott a te kicserzett lelkeden ...

ÖTÖDIK JELENET.

ELŐBBIEK, OLGA, BÉNI.

OLGA

(Az előbbi pongyolában a szőnyegajtón belép, egyenesen az ablakhoz megy. Magában szól.) Mindig itt van! Mindig!

LITVAY

(Keztyűit gombolva.) Melyikünknek szól ez?

OLGA

Kérem, ne untasson!

DOBÓ

(Litvayhoz.) Úgy látszik, neked szólt.

LITVAY

(Nevetve.) Megelégszem ennyivel és megyek... *(A főbejáraton el.)*

BÉNI

(Aki Olga után kilépett a szőnyegajtón, arcán a felsülés jeleivel, Dobóhoz.) Pókháló van a kabátodon ... *(Letisztítja Dobó kabátját.)*

DOBÓ

Béni, nem adhatnál kölcsön vagy száz forintot?

BÉNI

(Meghökkenve.) Nem! *(A főbejárat felé indul, majd visszanéz.)* Nem! *(El.)*

DOBÓ

(Olgához.) Elpárologjak, kedves cousine?

OLGA

Mit bánom én!

DOBÓ

Ez már nekem szól! *(A kerti ajtó felé indul.)*

OLGA

(Mintha megbánta volna udvariatlanságát, igen szeretetreméltó hangon.) Oszkár! Haragszik rám? Ugy-e, csunya tőlem, hogy tegnap oly sokáig megvárattam. Nem éreztem magamat jól, különben elmentem volna.

DOBÓ

Hová?

OLGA

A légyottra ... A Trianonba ...

DOBÓ

Vagy úgy? Hiszen én tegnap Budapesten voltam!

OLGA

Nem volt itt? Akkor miért kért tőlem légyottot?

DOBÓ

Igazán csak az illem kedvéért. Maga tegnap a kocsiban annyira kitüntetett a kacérságával, hogy két lehetőség között kellett választanom: vagy légyottot kérek, vagy én vagyok a vármegye leghülyébb embere. Az ember az én koromban még nem szeret hülyének látszani, különösen akkor nem, ha a dolog nem jár kötelezettségekkel . . .

OLGA

Tréfának vette? *(Kacéran.)* Pedig — ha közbe nem lép a véletlen: elmentem volna!

DOBÓ

(Szárazon.) Édes Olga, maga még több embernek fog légyottot adni életében, de egyszer sem fog elmenni.

OLGA

Igazán hülye. És miért nem?

DOBÓ

Ne bolondítsa magát és a világot! Nem tartozik ön a női ragadozók családjához, hanem a dormogó házicicákéhoz . . .

OLGA

(Gonoszul végigméri és görcsös, karmoló mozdulatot tesz az ujjaival.)

DOBÓ

Hiába nyujtogatja a körmeit: a cicából nem lesz tigris. Ismertem az édesanyját és a nagyanyját is. Derék uriasszony volt mindakettő ... Hiszek az átöröklés tanában és úgy gondolom, hogy ön meg van terhelve a tisztességgel. Lehet, hogy ez önre nézve kellemetlen, de előbb-utóbb meg kell békülnie a helyzetével.

OLGA

Nos, barátom, el fog jönni a nap, amikor megismer ön is, az uram is!

DOBÓ

Pedig nem is divat már a Francesca da Rimini-genre. Az ön nyelvén szólva: semmi sem taillirozza a nőt olyan sikkesen, mint a tisztesség és mi sem pikánsabb az erénynél ...

OLGA

Mondok önnek valamit! Az uram gyermeknek tart. Hogy ön minek tart, azt nem tudom, azzal nem is törődöm. Gyermek azonban nem vagyok. Már akkor sem voltam az, amikor férjhezmentem...

DOBÓ

Ha egyszer ráér, mesélje el nekem, hogy tulajdonképpen miért is lett Litvayné.

OLGA

Nem szerelemből!

DOBÓ

Mindjárt gondoltam.

OLGA

A mi egybekelésünk nem volt házasság, hanem szerződés.

DOBÓ

Szép a stílusa!

OLGA

Kétoldalu szerződés volt. Én lekötöttem a szabadságomat, az ifjúságomat és a boldogságra való igényeimet. Ezzel szemben gazdagságot és fényes társadalmi szerepet igértek nekem. Nos, az uram megcsalt! Amit igért, abból nem váltott be semmit! Ki az én uram? Az esküvőnk után tudtam meg, hogy különc, aki népboldogító bogaraknak áldozza az életét. Mi az én életem? Szomoru tengődés pusztákon és külföldi fogadókban. Mire való nekem a gazdagság? Hogy ruhákat varrassak, ékszereket vegyek, amelyeket parasztokon és fogadóbeli pincéreken kívül nem lát senki. És ki az én társaságom? Ki? Nos — ön! Haha!

DOBÓ

(Meghajtja magát.)

OLGA

Tudom, hogy ostobának tartanak, — de nem, barátom, annyira ostoba nem vagyok, hogy egy tál lencséért túladjak örökségemen. Az én uram nem tett eleget szerződéses kötelességének. Jól van! Ezennel semmisnek nyilvánítom a szerződést. Ott keresem a boldogságomat, ahol meglelhetem — vagy úgy dobom el magamat, ahogyan nekem tetszik!

DOBÓ

(Aki láthatólag nem vette komolyan Olgát.) El akar válni?

OLGA

Válni? Dehogy!

DOBÓ

Nem?

OLGA

Ha az uram vissza tudja adni mindazt, amit a házasságba hoztam: akkor igen.

DOBÓ

Nem vagyok tapintatlan, ha a hozomány nagysága után tudakozódom?

OLGA

Hozományom volt: a huszonkét évem, a leányos szépségem és az illuzióim.

DOBÓ

Ezt, persze, bajosan tudná visszafizetni az uradalmi pénztár.

OLGA

Tehát igazságtalan a válás! Végre is, mit veszített az uram a házasságban? Egypár évig boszankodott — ennyi az egész. De én tisztára ki vagyok fosztva! Ha leány volnék, megszerezhetném magamnak a boldogságot... De mint elvált asszony, aki hozzá még szegény is? — Nem, barátom! Nekem ahhoz, amit tenni akarok, szükségem van a Litvay báró névre, szükségem a vagyonára, szükségem a férjes asszony nimbuszára...

DOBÓ

Elragadó őszinteség. És nem gondol arra, hogy én kötelességérzetből gáncsot vethetnék a tervei elé?

OLGA

(Megvetően.) Árulkodni akar?

DOBÓ

(Mosolyogva.) Eltagadná, amit mondott?

OLGA

Bizonyára! Mindenki olyan fegyverekkel küzd, aminőket a természettől kapott.

DOBÓ

Igaza van Olga és az árulás nem is az én fegyverem. De értsük meg egymást. Maga nekem a legkedvesebb cousineom, mivel a legmulatságosabb valamennyi közül. Annyira azonban nem terjed a rokoni gyöngédségem, hogy komolyan vegyem mindazt, amit esős napokon mondani szokott . . .

OLGA

(Gonoszul.) És ha akad más férfi, aki komolyan veszi?

DOBÓ

(Kedélyesen.) Le fogjuk lőni, mint a szalonkát.

OLGA

(Szenvedélyesen.) Ah — fenyegetés!

DOBÓ

Hajh — megfeledkeztem az ajándékáról. Hoztam valamit Pestről! *(A zsebéből egy gumizsinóron*

függő kis játékmajmot vesz ki, amely selyempapirba van csavarva. A majmot a zsinóron táncoltatja.) Kell? . . .

OLGA

(Haragosan fordít neki hátat. Egy pillanatra komoly gondolatokba merül, aztán kiváncsian nézi a majmot. Kinyujtja utána a kezét. Miközben a majmot táncoltatja.) Mutassa a profilját! *(Hol Dobót, hol a majmot nézi.)*

DOBÓ

(A főbejárat felé.) Már jönnek!

OLGA

(Midőn Klára belép, a kerevetre dobja a majmot.)

HATODIK JELENET.

ELŐBBIEK, LITVAY, KLÁRA, SZENTMIKLÓSY és PÉTER.

LITVAY

(A főbejáraton.) Ime, a feleségem.

KLÁRA

(Sötét utiruhában belép. Olgához.) Rosszkor jövök, ugy-e? Hallottam, kedvesem, hogy gyöngélkedő vagy . . . Az urad hozott, különben nem mertelek volna háborgatni . . .

SZENTMIKLÓSY

(Nagy gonddal, de minden hivalkodás nélkül öltözött öreg úr, hófehér, sűrű hajjal. Szép rózsát tart a kezében. Mihelyt belépett, nagyon szíves

hangon Péterhez.) Köszönöm, barátom — ön nagyon szíves ... Tegye oda, kérem ...

PÉTER

(Okmányokkal telt úgynevezett miniszteri tárcát hozott a kezében, most odateszi a kandalló mellett álló kis kerevetre s a főbejáraton elmegy.)

LITVAY

(Szentmiklósyt Olgának bemutatja.) Szentmiklósy báró ...

KLÁRA

Lehel nagybátyja és gyámja. Nekem legjobb barátom, hűséges lovagom — mondhatnám, gondviselésem is ...

SZENTMIKLÓSY

Díszes címeim közül a szép hugom kifelejtett egyet, amelyre pedig büszke vagyok: szenvedélyes rózsakertész vagyok. *(A rózsát átadja Olgának.)* Ime, az igazolványom!

OLGA

(Megszagolja a rózsát.) Köszönöm! *(Klárához.)* Kérlek. *(Helyet mutat neki.)*

KLÁRA

(Kérdő pillantást vet Szentmiklósyra, aki az óráját nézi.)

LITVAY

(Észrevéve Klára zavarát, Olgához.) A grófnénak a legközelebbi vonattal már tovább kell utaznia Bécs felé ... Az udvarnál van dolga — Lehel hitbizományai ügyében ...

SZENTMIKLÓSY

(A kis kerevethez ment s kikeres a tárcából néhány okiratot.)

KLÁRA

(Olgához.) Bevallom, ezúttal csak az uradhoz jöttem — a neked szóló látogatást későbbre hagyom. Megbocsátasz?

OLGA

Tégy mindenben kényelmed szerint.

KLÁRA

(Litvayhoz.) Akkor hamarosan elvégezzük üzleti ügyeinket.

LITVAY

(Olgához.) Hogy Bécsből visszajövet el ne kerülje a portánkat, zálogot vettem a grófnétól. Itt hagyja nekünk a fiát.

OLGA

(Titokban egy kis grimace-t csinál.)

KLÁRA

Őszintén szólva: nagyon kapóra jött nekem ez a meghívás. Nem szívesen vittem volna magammal Lehelt. Az udvarnál a rokonaink haszonlesése ellen kell védekeznünk és a fiu még ráér arra, hogy megismerje az atyafiságát erről az oldalról... De nini, hol van Lehel?

SZENTMIKLÓSY

(Az írások közt keresgélve.) A podgyászával vesződik. Segít az inasoknak.

KLÁRA

Mindenbe beleártja magát.

LITVAY

(A főbejáratnál.) Erre, Lehel!

HETEDIK JELENET.

ELŐBBIEK, LEHEL és BÉNI.

LEHEL

(A főbejáraton besiet.) Kismama — ezek a lakájok oly gyöngék — hárman se bírnak egy tisztességes útiládával...

BÉNI

(Aki Lehel nyomában jött, elnézően.) Tacskó!

OLGA

(Meglepetten nézi Lehelt, Klárihoz kacagva.) Hogyan — ő a fiad?

MIND

(Lehelt nézik s kacagnak.)

KLÁRA

Lehel, köszönj!

LEHEL

(Kezet csókol Olgának, Litvayhoz elismerő hangon.) Szép felesége van.

OLGA

(Klárához.) A te fiad?

KLÁRA

Igen. A mostohafiam. Tizenkét éves volt, amikor az én fiam lett.

LEHEL

A kismama akkor tizenhét éves volt. És mivel ma húsz éves vagyok...

KLÁRA

(A szavába vág, tréfásan.) Semmi indiszkréció!

LEHEL

(Súgva.) Úgyis benn van a góthaiban.

KLÁRA

(Derült önérzettel.) Én neveltem. A gimnáziumot is otthon végezte, az én felügyeletem alatt.

LEHEL

(Litvayhoz.) Képzelje, a kismama tud deákul. Velem tanulta.

KLÁRA

Kissé megkéstünk a tanulmányainkkal, de az nem baj. Két héttel ezelőtt érettségit tettünk — kitüntetéssel!

LEHEL

Most pedig egyéves önkéntesek leszünk, aztán az egyetemre megyünk.

KLÁRA

(Kissé elborulva.) Már oda csak egyedül mégy, szegény Lehelem.

LEHEL

Minden nap írok majd!

KLÁRA

Tizenkét esztendős kora óta nem volt még távol tőlem két hétig. Eleinte beteges volt, azért nem eresztettem nyilvános iskolába, később pedig, amikor özvegygyé lettem, már nagyon összeszoktunk... Nem is tudom, hogyan leszünk majd egymás nélkül... Mit gondolsz, Lehel?

LEHEL

Mindennap írok.

KLÁRA

Azért ne higyjék, hogy leányos nevelést kapott. Kedve szerint tombolhatta ki magát a hazai erdőkben és járhatta a havasokat. Két évvel ezelőtt már medvevadász volt...

LEHEL

(Litvayhoz.) Egy öreget lőttem és egy bocsot.

SZENTMIKLÓSY

(A kereveten ül s az írásokat rendezi.) Lovagol, mint egy hun vitéz, evez, mint egy matróz és úgy úszik, mint a cápa...

LEHEL

(Litvayhoz.) Még nem voltam szarvasbőgésen.

LITVAY

Meg kell barátkoznod Dobóval — majd ő elvisz...

KLÁRA

(Megütközéssel.) Dobóval?! *(Körülnéz, megpillantja a belépő Dobót.)*

DOBÓ

(Aki a VII. jelenet elején a kis kerti terrászra vonult, most belép s meghajlik Klára előtt.)

KLÁRA

(Litvayhoz.) Talán jó volna, ha dologhoz látnánk.

LITVAY

Az én szobámban háborítatlanul elvégezhetjük... *(Karját nyújtja neki.)*

KLÁRA

(Olgához.) Megengeded? *(Litvayval a baloldali hátsó ajtón el.)*

SZENTMIKLÓSY

(Észreveszi, hogy Béni a kis asztalnál cigarettára akar gyújtani. Udvariasan.) A gyújtó gyakran nem gyulad meg. Gyakran lepattan a feje — olyankor kilyukasztja a szőnyeget, sőt nagyobb bajt is okozhat. *(Egy kis ércdobozt vesz ki a zsebéből.)* Ajánlom ezt az új szerkezetü gyújtógépet . . . Az ember egyszerüen kinyitja a tetejét — *(kinyitja. Ujra becsukja.)* Ha az ember hirtelen kinyitja — *(hirtelen kinyitja.)* Nem működik — meglehet, hogy a nedves időjárás az oka. Elfogadja tőlem, fiatal barátom? *(Odaadja neki és Litvay után megy. Néhány írást visz magával, a tárcát a kis kereveten hagyja.)*

BÉNI

(A következők alatt kétízben, nem többször, próbálja a gyújtógépet, aztán zsebre teszi.)

NYOLCADIK JELENET.

OLGA, DOBÓ, LEHEL, BÉNI.

LEHEL

(Dobóhoz.) Lesz szíves megengedni, hogy önnel mehessek szarvasbőgésre?

DOBÓ

Ha a grófnénak nincs ellenvetése . . .

LEHEL

Óh, hiszen én nem vagyok már gyermek! Ön Dobó Oszkár úr, ugy-e? Hiréből ismerem.

DOBÓ

A grófné említette —?

LEHEL

Nem, a kismama sohasem beszélt önről. De a megyei urak, akikkel vadászni szoktam . . . Ön hires vadász. Azt is hallottam, hogy kitünő pisztolylövő. Ha akarja, néha célba lőhetnénk, mert én is tudok bánni a pisztolylyal. Akarja, kérem?

DOBÓ

Ha a grófné megengedi.

LEHEL

Igaz, hogy a kismama valamennyi sport közül éppen ezt szereti legkevésbbé. Nem csoda, a legjobb barátunk életének egy pisztolylövés vetett véget. Ismerte szegény Alpáryt?

DOBÓ

(Igent bólint.)

LEHEL

Mi nagyon szerettük. Egészen más szabásu ember volt, mint a többi. A mama azt mondta: olyan mély és tiszta lelkü, mint az erdei patak... Értett a zenéhez és szerzett néhány szép dalt, amit ma az egész országban énekelnek. Ismeri a dalait, Dobó úr?

OLGA

Hát nem tudja, hogy ki ölte meg?

LEHEL

A kismama nem akarta megmondani a gyilkosa nevét...

DOBÓ

(Indulattal.) A gyilkosa — azt mondta?

LEHEL

Gyilkosság volt! A mama akkor sokat sírt. Én pedig megfogadtam, ha a sors egyszer összehoz a gyilkosával —! Majd ha férfi leszek...

OLGA

(Másra akarja terelni a szót.) Nagyon szereti a kismamát?

LEHEL

Hogy szeretem-e? Mindenki szereti, aki ismeri. Ahány élő teremtés van a kastélyunkban, — a paripákat és a komondorokat sem véve ki, — mindannyi boldog, ha a közelében lehet. A legboldogabb én vagyok, mert mindig vele vagyok... Dobó úr,

ha tudná, hogy milyen jó a kismama és milyen okos! *(Nevetve.)* De milyen okos! Ha szilaj csikókat hajtok be, olyankor mindig velem jön kocsikázni. És tudja miért? Mert ha egyedül vagyok a legényemmel, akkor kiengedem a sárkányokat, hadd repüljenek... Ha pedig a kismama ül mellettem, akkor erősen fogom a gyeplőt és úgy vigyázok, mintha tojásfuvarom volna.

OLGA

Irigylésre méltó asszony...

LEHEL

(Zavartan.) Azt hiszem, ideje volna, hogy rendbe hozzam magamat...

OLGA

Majd Béni elvezeti a szobájába.

LEHEL

Megyek. Viszontlátásra, Dobó úr! *(Kezet nyújt neki.)* Ne vegye rossz néven hogy ennyire bizalmas vagyok, — de ez nekem szokásom. Én nagyon rokonszenvezek önnel és szeretném, ha a barátságára méltatna...

BÉNI

(Magában elnézően.) Tacskó! *(Lehellel a főbejáraton el.)*

OLGA

(Dobóhoz.) Ez a fiu különb férfi, mint önök, akiknek húsz éves korukban már szeretőik és párbajaik voltak... *(Az emelvény felé siet, majd*

meggondolja magát és visszatér a majomért.) Örzse — Erzsi — Erzsébet! Öltözni akarok! *(A szőnyegajtón el.)*

KILENCEDIK JELENET.

DOBÓ, KLÁRA.

DOBÓ

(A távozó fiu után tekintve.) Az ő nevelése.

KLÁRA

(A hátsó ajtón jön, kalap és felöltő nélkül, visszaszól.) Ha rám nincs szükség, Olgához megyek... *(Beteszi maga mögött az ajtót, aztán megpillantja Dobót.)*

DOBÓ

(Alázatosan.) Olga öltözni ment...

KLÁRA

(Kedvetlenül jön előre.)

DOBÓ

(Hozzálép, szelid hangon.) Ön jó és nyájasan fogadja minden cselédjének köszöntését. Miért akarja, hogy irigyeljem a cselédjeit?

KLÁRA

(Meghátrál előtte.)

DOBÓ

Megijeszti a vakmerőségem? Pedig az én vágyaim ma már szerények. Bánjék velem úgy, mint többi közömbös ismerősével.

KLÁRA

(Halkan, undorral.) Gyilkos!

DOBÓ

Ez erős! *(Némi fölénynyel.)* De önnek minden szabad!

KLÁRA

Tudom, hogy semmibe se veszi a szavamat. Mi vagyok én? Egy asszony. Ez az önhöz hasonló lovagok nyelvén nem több, mint gyermek vagy virág. De nézzen a szemembe! Meri az arcomba mondani, hogy a lelkiismerete nem kiáltotta még a fülébe azt, amit én mondok: gyilkos!? *(Miután egy ideig farkasszemet néztek, lesüti a pilláit, halkabban.)* Vagy nincs lelkiismerete?

DOBÓ

Van. A korai tavaszszal győződtem meg róla, hogy van. Jégzajlás idején a Tisza partján lovagoltam. Ekkor a rohanó jégtáblák között egy kis kutyát láttam vergődni. Vinnyogva fordította felém a fejét, mintha tőlem várna segítséget. Természetesen tovább lovagoltam és a sorsára biztam az ebet. Kivénültem már abból a korból, mikor az ember egy kutya kedveért kockára teszi az életét. És lássa, aznap este nem tudtam kiverni a fejemből a vizsla képét. Nevethet rajtam, — mert tényleg nevetséges, — de bántott a lelkiismeretem. *(Szárazon.)* Azért az emberért azonban, aki az én golyómtól esett el, egy percig sem bántott.

KLÁRA

Istenkáromlás!

DOBÓ

Tudja, hogy nem szokásom a hazugság. Undorodom tőle, mint a szennyestől — nem annyira erkölcsi, mint esztétikai okokból. El fogja tehát hinni minden szavamat! Tavaly március huszadikán jöttem vissza Afrikából... Tudja, hogy miért mentem oda: nem kellettem önnek és el akartam felejteni. Nem felejtettem el, de gazdagodtam egy becses tapasztalással: az ember elélhet szerelem nélkül is. Elélhet! Aki az ellenkezőt mondja, az hóbortos vagy szélhámos. — Huszadikán érkeztem Budapestre. Mivel régóta nem hallottam zenét, még az este elmentem az Operába. Ott láttam viszont önt — és a barátját... Emlékszik?

KLÁRA

(Mereven nézi.)

DOBÓ

Alig pár órája voltam Budapesten s már az én fülembe is eljutott a hir, amely akkor közszájon forgott, hogy Alpáry az ön kedvese... Rosszul esett hallanom. Ön egy földszintes páholyban ült, Alpáry pedig egyik barátjával előttem ült a földszinten... Emlékszik?

KLÁRA

(A fejével bólint.)

DOBÓ

Az első felvonás után ön a vállára vette a prémes felöltőjét, mosolyogva bólintott a barátja felé

és elhagyta a páholyát. Néhány perc mulva Alpáry szintén elhagyta a nézőteret, jókora föltünést keltve. Én ekkor így szóltam magamban: „Jól megértik egymást — de ehhez neked semmi közöd!“ — Figyeljen most minden szavamra. A második felvonás után visszajött Alpáry, megint jókora föltünést keltve ... Mikor elfoglalta a helyét, a szomszédja bizalmas hangon, de úgy, hogy én is megérthettem, odaszólt neki: „Hazakisérted a szép Klárát?“ Az ön barátja ekkor mosolyogva bólintott a fejével és így válaszolt: „Hazakisértem és siettem vissza ... Tudod, hogy föltünő ne legyen!“

KLÁRA

(Alig hallható hangon.) Ah!

DOBÓ

Mikor ezt meghallottam, így szóltam magamban: „Ez az ember rüpők — de neked ehhez semmi közöd!“ A közönséget kezdtem látcsövezni és ekkor — végtelen meglepetésemre — megláttam önt egy emeleti páholyban ... Ott volt a színházban, pedig Alpáry azt mondta, hogy hazakisérte ...

KLÁRA

A nagynéném páholyában voltam.

DOBÓ

A páholy hátterében ült, jóformán csak a fejékéről ismertem meg ... Fölmentem a páholyba. Emlékszik?

KLÁRA

Emlékszem.

DOBÓ

Hidegen fogadott — mindegy! Beszélgetés közben megtudtam, hogy az első felvonás után elunta magát egyedül és fölment a rokonaihoz... Ön nem is beszélt az este Alpáryval! Most már tisztán láttam! Alpáry nem volt a kedvese. Talán nem is vágyott azzá lenni; ő csak azt akarta, hogy a világ annak tartsa... Nem volt vére, csak hiusága volt.

KLÁRA

Tehát ezért?!

DOBÓ

A többi felvonást megint a helyemről néztem végig s ekkor rámismert Alpáry. Felém nyujtotta a kezét. Természetesen hátat fordítottam neki. „Hogyan“, — kérdezte, — „hát nem ismersz?“ „Ismerlek“, — mondtam, — „éppen azért nem fogok veled kezet.“ *(Szünet.)* Nem vagyok benne bizonyos, de úgy képzelem, hogy rögtön sejtette az összefüggést...

KLÁRA

Mi történt aztán?

DOBÓ

Hiszen tudja. Pisztolylyal állottunk szemben. Ő lőtt és nem talált. Én lőttem és — találtam. *(Szünet után.)* Nem önért verekedtem grófné. A párbaj alatt nem is gondoltam önre. A magam

férfibecsületéért, az egész férfinem becsületéért vívtam!

KLÁRA

(Hosszu szünet után.) Bocsásson meg. *(Dobó felé nyujtja a kezét.)*

DOBÓ

(Nem fogadva el kezét.) Soha sem vágyódtam még annyira emberi kéz érintésére, mint most. És mégis kérem, ne nyujtsa felém a kezét, míg végig nem hallgatott. Mit jelentene a kézfogás?

KLÁRA

Szeretném, ha barátokká lehetnénk . . .

DOBÓ

Nem lehetünk azok! Tudja, hogy mi járt most is az eszemben, mialatt ön gyanutlanul hallgatta a szavaimat? Egy őrült gondolat kisértett, amely ellen védekeznem kellett. A vágy, hogy a karjaimba zárjam és ajkára csókoljam a mérget, amely emészt. *(Szünet után alázattal.)* Megbántottam. Lássa, nem lehetünk mi barátok, Kerülni fogom . . . *(Szünet után.)* Vagy maradjak? Ha azt akarja, akkor nyujtson kezet. De tudja meg, ha egyszer fogva tartom: nem szabadul többet. *(Feléje nyujtja a kezét.)*

KLÁRA

(Nyugodtan.) Tehát kerüljön.

DOBÓ

(Búsan.) Ugy-e, azt kell tennem?

KLÁRA

(Igent bólint.) Tartozom egy fölvilágosítással: ha tudnám, hogy van az ereimben egy csepp vér, amely valaha olyan tűzben fog égni, mint ég ön: kiontanám, hogy nyugtom legyen tőle.

DOBÓ

A boldogsága árán is?

KLÁRA

Ugyan Dobó! Hát gyermeknek tart?! Boldogság! Látott már boldog embert?

DOBÓ

Nem hisz a szerelemben?

KLÁRA

De hiszek! Nem volt benne nagy részem, az igaz, de tudom, hogy van. Tavasz is van, költészet is van . . . *(Hüvösen.)* Ezek igen szeretreméltó dolgok; de legyünk őszinték, nagyobb áldozatot nem érdemes értük hozni, mint amennyit egy tavaszi kirándulás kellemessége vagy egy verseskötet élvezete megér.

TIZEDIK JELENET.

ELŐBBIEK, SZENTMIKLÓSY.

SZENTMIKLÓSY

(A hátsó ajtón belép; visszaszól.) A kivonatok itt vannak . . . *(Fölveszi a kis kereveten fekvő tárcát, miközben mosolyogva bólint Klára felé.)*

DOBÓ

(Idegesen pillant Szentmiklósyra, Klárához erőltetett közömbösséggel.) Ön — többnyire sötét színeket visel?

KLÁRA

(Szintúgy.) Többnyire...

SZENTMIKLÓSY

(Dobóhoz.) Rég nem volt már szerencsém hozzád...

DOBÓ

(Csodálkozva.) Hiszen tegnap láttuk egymást — Budapesten!

SZENTMIKLÓSY

Oly érdekes társaságban voltál — azt hihettem, nem kivánsz észrevétetni... *(Sokatmondó pillantást vet Klárára, hátul el.)*

TIZENEGYEDIK JELENET.

KLÁRA, DOBÓ.

KLÁRA

(Szünet után Dobó karjára teszi a kezét.) Meg tudná nekem mondani, hogy hány kedvese volt, amióta nem láttuk egymást?

DOBÓ

(Vállat von, halkan.) A nevüket is elfelejtettem már.

KLÁRA

Ha köztük lettem volna, az enyémet is elfelejtette volna. Minden nőt el lehet felejteni — egy másik kedvéért. Higyje el, önnek nem is érek többet, mint akármelyik más. Nekem csak egy előnyöm van a többi fölött: elérhetetlen vagyok. Ne sajnálja tőlem ezt a szegény kiváltságot.

DOBÓ

Elérhetetlen minden férfi számára?

KLÁRA

(Csípős jókedvvel.) Azt nem mondtam — önhittség volna! Aki férfi és hódító, az ám indítsa meg az ostromot. Védekezni fogok, mint Komárom vára — de áll a hadi jog és aki mit elér, az az övé.

DOBÓ

Tehát mindenki remélhet.

KLÁRA

Mindenki, kivéve az önhöz hasonló lovagokat...

DOBÓ

A hozzám hasonló —?

KLÁRA

(Kiegészítve.) Lovagokat! Úgy mondtam. Mert ön az: lovag! Félig keresztes vitéz, félig útszéli rabló... Elmennek a szentföldre, hogy meghaljanak egy ideálért és kifosztják a vásáros kalmárt.

A viharban erősek, mint a szikla, a szenvedély egy lehelete pedig foszlányokra tépi őket.

DOBÓ

Klára!

KLÁRA

Biztosan tudja, hogy az ősei sohasem fosztották ki a szepesi kalmárokat?

DOBÓ

Meglehet, hogy ők — de én —?!

KLÁRA

Semmit sem vett még el a kalmártól? Asszonyt sem? *(Nevetve.)* Lássa! *(Szünet után.)* Nekem elég volt a lovagokból! Szegény édesatyám az volt. Szikla és ködfoszlány! Vérét ontotta a szabadságért, aztán önként rabjává szegődött a kártyaszenvedélynek . . . A boldogult uram is lovag volt. Engem szentként tisztelt — ez azonban nem akadályozta meg abban, hogy ideje javarészét kevésbbé szent táncosnők társaságában ne töltse. Most megint egy lovag? Köszönöm — nekem elég volt!

DOBÓ

Lehet, hogy van valami igaz abban, amit mond. De nem hiszi, hogy meg tudnék változni az ön kedvéért?

KLÁRA

Rögös utakon jártam. A hiszékenységem megsántult és elmaradt mellőlem.

DOBÓ

Ha nem hisz, tegyen próbára!

KLÁRA

Próbára?! *(Fölveszi a nagy kerevet asztaláról a papirvágó kést.)* Nézze! Ha azt mondanám: hinni tudnék önnek, ha levágná egyik ujját — megtenné? *(Átadja neki a kést.)*

DOBÓ

(A szándékát kutatva, élesen néz a szemébe.)

KLÁRA

Megtenné, ha komolyan követelném. Esküszöm hogy megtenné! *(Elveszi tőle a kést, fagyosan.)* És mit bizonyítana vele? Azt, amit különben is tudok: hogy ön mindenre képes! Mindenre, csak arra nem: hogy levetkőzze igaz természetét.

DOBÓ

Mit tudja ön, hogy melyik az igazi természetem?

KLÁRA

Lássuk, hogy tudom-e! *(Hozzá lép.)* Mi a legsúlyosabb sértés, ami egy férfit érhet? Mindegy — akármi... Ön künn van az utcán — vagy egy teremben — száz ember látja — és ekkor valaki elköveti önön a sértést... Érti? Elköveti az irtóztató sértést. Mit tenne akkor?

DOBÓ

(Mosolyogva.) Nem tudom. Nincs kellő gyakorlatom.

KLÁRA

De én tudom, hogy mit tennék. Odalépnék önhöz és így szólnék: elhiszem, hogy képes az én kedvemért megtagadni a természetét, ha némán tűri el a sértést és magára veszi a gyávaság gyanuját... Meg tudná ezt tenni?

DOBÓ

Mily föltevés!

KLÁRA

Azt mondja, hogy szeret. Miféle zálogot köthet le nekem? Az életét? Azt nem becsüli semmire — csak egy véletlenen múlt, hogy a multkor kockára nem tette egy kis kutyáért...

DOBÓ

A szivemet...

KLÁRA

A szivét? Dobó! Hiszen az olyan, mint a falu kutja, amelyből minden arra menő leány kedve szerint meríthet. — Önnek mindössze csak egy becses dolga van: a becsülete. Nekem adja?

DOBÓ

Azt hiszi, hogy becsület nélkül meg lehet élni?

KLÁRA

Szerelem nélkül meg lehet élni, becsület nélkül nem. Ön mondta és én is azt vallom.

DOBÓ

Becsület nélkül...? Hiszen nőmmé akarom tenni!

KLÁRA

Tudja, hogy mi a nő becsülete? Nem az erénye, nem is a hirneve. Ha az volna, akkor nem dobná el olyan könnyen magától. A nő becsülete az, hogy egyedül szeresse, hogy mindig szeresse az, akinek odaadta magát. A nő akkor siratja meg a becsületét, ha ráunt az ura vagy a kedvese.

TIZENKETTEDIK JELENET.

ELŐBBIEK, OLGA.

OLGA

(Nappali ruhában a szőnyegajtón át jön. A majmot a kezében tartja. Jókedvüen.) Megvagyok! Olyan éhes vagyok, mint a tót... *(Körülnéz, a főbejárathoz fut és kinyitja az ajtót.)* Lehel úr! Ne cicomázza magát oly sokáig!

TIZENHARMADIK JELENET.

ELŐBBIEK, LEHEL.

LEHEL

(A szín mögött.) Itt vagyok! *(A főbejáraton besiet.)* Ah, — azt hittem, a kismama szólít...

OLGA

(Eléje tartja a táncoló majmot.)

LEHEL

(Gyerekes örömmel.) Ejnye, be kedves kicsike! Mi a neve?

OLGA

(Gyöngéden nézi a majmot.) Oszkár. *(Az emelvényre dobja a majmot, hirtelen elragadtatással.)* De gyönyörü nap van ma! *(Az ablakhoz megy.)*

LEHEL

(Az ablakhoz siet.) És milyen szép a vidék!

OLGA

Itt jó lenni — ugy-e? Annyira imádom ezt a falut! Látja a havasunkat? Ott a legendi csúcs... Úgy tekint le reánk, mint egy kedves nagyapó...

LEHEL

Ki az az úr a kertben!

OLGA

A főerdész... Nagyon rokonszenves ember!

LEHEL

Igazán rokonszenves!

OLGA

(Kinyitja az ablakot, kiszól.) Főerdész úr! Főerdész úr! Akar ma velünk ebédelni? No — kérem!

KLÁRA

(Dobóhoz, halkan.) Bizonyára sokat volt már szeszélyes nők társaságában — így nem is fogja

komolyan venni a kellemetlen félórát, amit önnek szereztem . . .

DOBÓ

Ellenkezőleg, hálás vagyok érte. Mert amit eddig remélni se mertem volna, azt most már biztosan tudom.

KLÁRA

(Gyanakodva.) S mit tud?

DOBÓ

Akkor fogom elmondani, ha egyszer világos ruhában látom . . .

KLÁRA

(Meghökken, majd kicsinylő mosolylyal méri végig Dobót.)

TIZENNEGYEDIK JELENET.

ELŐBBIEK, SZENTMIKLÓSY, LITVAY.

SZENTMIKLÓSY

(Litvayval a hátsó ajtón belép Klára felöltőjével a karján és kalapjával a kezében.) Rendben vagyunk! *(Klárához.)* Legfőbb ideje, hogy induljunk! *(Klára fölteszi a kalapját.)*

— Függöny. —

MÁSODIK FELVONÁS

Az első felvonásbeli női szalon. Az apróságok elrendezésében némi változás. A kis kerevetről hiányzik az ujságlap, a nagy kerevetről és az asztalkáról hiányzik a zsebkendő, a rózsa, a könyv és a cigaretta-doboz. A majom az emelvény korlátján függ. A papirvágókés az íróasztalon fekszik. Az asztalkán barna vászontokba zárt tennisz-raket. — Őszi délután. A felvonás vége felé alkonyodni kezd.)

ELSŐ JELENET.

BÉNI, LEHEL.

BÉNI

(Béni az íróasztalnál ül, háttal a nézőnek. Ír. Egy váltólap fekszik előtte.)

LEHEL

(Egyszerü és kissé viseltes vadászruhában [térdig érő vastag harisnya, füzős cipő], benéz a kerti ajtón.) Béni! Egyedül vagy?

BÉNI

(Anélkül, hogy föltekintene.) Egyedül.

LEHEL

Akkor bemehetek... *(Minden malicia nélkül.)* Tisztességes emberek előtt így nem mutathatnám magamat...

BÉNI

(Mereven nézi Lehelt, fölkel s hirtelen inspirációval tisztogatni kezdi Lehel gallérját.) Poros vagy. Nézd csak édes Lehelkém, te tehetnél egy szívességet. — *(Hirtelen abbahagyja a tisztogatást, meggondolja magát.)* Nem, nem! *(Megint az asztalhoz ül.)*

LEHEL

(Csodálkozva.) Mi lelt?

BÉNI

Semmi! *(Hogy másra terelje a szót.)* Vadásztatok?

LEHEL

Lőttem ám egy bikát! Te — micsoda bika!

BÉNI

Egyik bika olyan, mint a másik.

LEHEL

Kikérem magamnak! Az enyém tizenkétágas! Hanem hallod, miért nem vadászol te?

BÉNI

A vadászat nem komoly sport.

LEHEL

Nem? Tudod-e, hogy negyvenöt kilométert gyalogoltunk?

BÉNI

Levélhordónak való! Én csak az olyan sportot szeretem, ahol fogadni lehet. Különben kár volt így kifárasztanod magadat, mert ha estére táncolnod kell . . . Ma lesz a vadászbálunk . . .

LEHEL

(Leheveredik a kerevetre.) Azért nem vagyok fáradt, mert megfürödtünk Dobóval a Havaspatak vízesése alatt . . . Az volt aztán a hideg zuhany! — Mit írtál?

BÉNI

Már elvégeztem.

LEHEL

(Gyerekes kiváncsisággal.) Szerelmes levelet?

BÉNI

Szerelmes levelet — ? Aki úgy ismeri a nőket, mint én, az nem irkál nekik már levelet . . .

LEHEL

Hát te ismered őket? Mondd el: milyenek!

BÉNI

Hát olyanok, hogy mindig éhesek és mindig pezsgőt akarnak inni. Amit meglátnak rajtad, azt elkérik tőled emlékül . . . A melltűdet, a cigarettatárcádat, meg a gyufatartódat is elkérik . . . Ha nincs már semmid, akkor így szólnak hozzád: „Mindjárt visszajövök, kis öreg!“ Azzal elmennek és sohasem jönnek többet vissza . . .

LEHEL

(Figyelmesen nézi Bénit, miközben nevet.)

BÉNI

Mit nevetsz?

LEHEL

Bocsáss meg, de ha rád nézek, mindig olyan jó kedvem lesz... Mutasd, mit írtál!

BÉNI

(Kiveszi a váltót a borítékból s odaadja neki.) Itt van — de ne szólj senkinek.

LEHEL

(A váltót nézve.) Mi az?

BÉNI

Tacskó! Még a váltót sem ismered?

LEHEL

(Keresztbe olvassa.) „Elfogadom: Pardubitz Miklós báró." *(Szól.)* A vattásfülü kis Pardubitz?

BÉNI

Mi bizalmas giró-viszonyban állunk.

LEHEL

Te, milyen nyavalyás gyerek az! Arasznyi gallért visel, a kabátja is csupa vatta és mindig versenylovakról beszél. *(Megvetően.)* Félkézzel földhöz vágom!

BÉNI

(Előkelően.) Niki báró nem díjbirkózó, hanem gentleman.

LEHEL

(A váltót nézve.) És erre pénzt kap?

BÉNI

(Elveszi tőle a váltót és visszateszi a borítékba.) A kiskoru váltókra nem adnak pénzt.

LEHEL

Hát mit?

BÉNI

Cséplőgépet, olajfestményt, konyakot és zongorát.

LEHEL

És mire költi Niki mindezt?

BÉNI

Mire? Hát a barátnőjére.

LEHEL

(A nevetéstől pukkadozva.) Nagyszerü! A vattásfülünek barátnője van!

BÉNI

Minden igazi gentlemannek van barátnője.

LEHEL

Neked is van?

BÉNI

(Meghökkenve.) Nekem nincs ...

LEHEL

Akkor nem vagy igazi gentleman!

BÉNI

(Szánakozva.) Kedvesem, te igen gyönge legény vagy!

LEHEL

(Feltüri a kabátja ujját.) Gyönge? *(Gyerekes vadsággal.)* Keress ki a szobában egy helyet — tíz másodperc alatt odalapítlak!

BÉNI

Egy gentleman nem marakodik.

LEHEL

Rögtön gyere bírkózni! *(Üldözőbe veszi.)* Te potrohos serfőző — te hájas bödön — te pudvás retek!

MÁSODIK JELENET.

ELŐBBIEK, DOBÓ, majd OLGA.

DOBÓ

(A Leheléhez hasonló szabásu, de másszinü vadászruhában megjelenik a kerti ajtóban.) Ne hagyd magad, kravátlikirály!

BÉNI

(A kandallónál.) Jönnek! Jönnek! *(A szőnyegajtóra mutat.)*

OLGA

(Tenniszruhában belép a szőnyegajtón.)

LEHEL

(Mihelyt az ajtó megnyilt, a kerti ajtóhoz ugrott és most Dobóval a paravan mögött áll.)

BÉNI

(Magában.) Ezek nem komoly gentlemanek! *(A kezével orrot mutat Lehelnek s a főbejáraton el.)*

OLGA

Miért nem jönnek be?

LEHEL

Nem merünk.

DOBÓ

(Lehel hangját utánozva.) Szégyeljük magunkat, mosdatlanak vagyunk.

OLGA

(Fölveszi a kereveten levő tennisz-ütőt.) Akarnak tenniszt játszani?

DOBÓ

(Nyujtott hangon.) Játszani?!

LEHEL

(Szintúgy.) Hogyne!

BOBÓ

Ha elkerülhetetlen ... Mi ugyanis negyvenöt kilométert gyalogoltunk ...

OLGA

(Bosszusan.) Tehát nem akarnak! *(A lábuk elé dobja a raketet.)* Végeztünk!

LEHEL

(Hozzásiet, komolyan.) Báróné — kérem!

OLGA

(Halkan.) Nem haragszom!

DOBÓ

(Fölvette a raketet s az íróasztalra tette; tréfás páthoszszal.) Olga — ne űzzön a kétségbeesésbe!

OLGA

(A levegőbe néz.) Lehel — beszél itt valaki?

LEHEL

Dobó beszél . . .

OLGA

(Fagyosan.) Dobó? Ilyen nevü urat nem ismerek.

HARMADIK JELENET.

OLGA, DOBÓ, LEHEL, LITVAY.

LITVAY

(Nyitott távirattal belép a baloldali hátsó ajtón.) Lehel — ujságot mondok. Hét órakor itt lesz a kismama.

LEHEL

Végre! Már hat napja, hogy nem láttam!

DOBÓ

Hét napja, kis csapodár!

LEHEL

(Zavartan.) Igaz — már hét napja.

LITVAY

Ez a szórakozottság ránk nézve hizelgő. Persze eléje mégy a vasutra?

LEHEL

Igen — eléje megyek.

LITVAY

(Olgához.) Nem felejtette el, hogy a többi vendégünket is hét órára kértük?

OLGA

Ha akartam volna se felejthettem volna el, mert most éppen huszonötödször ismétli.

LITVAY

Csak másodszor — de azért bocsánatot kérek. *(Dobóhoz.)* Benézek a falusi kórházba. Az asszonynyal maradsz?

DOBÓ

Veled megyek. Azelőtt ha ilyen választás elé állítottak, mindig az asszonynyal maradtam. Ujabban mindig a férjjel tartok. Vajjon mit jelent ez?

LITVAY

Azt, hogy vénülsz. *(Dobóval a főbejáraton el.)*

NEGYEDIK JELENET.

OLGA, LEHEL.

OLGA

(Lehelhez.) Nem akar a barátjával menni?

LEHEL

Ha megengedi, inkább önnel maradok.

OLGA

(A nagy kerevetre telepszik.) Hogy van az, Lehel, hogy hét nap óta csak este látom magát? Nem tudnám kárpótolni a szarvasokért?

LEHEL

(Önfeledten.) Óh, ha rajtam állana, mindig önnel volnék . . . De Dobó!

OLGA

(Megütközve.) Dobó?!

LEHEL

Mikor első izben megkértem, hogy vigyen el szarvasbőgésre, megigértette velem, hogy mindig vele tartok, valahányszor kedve lesz vadászni. Neki pedig mindennap van kedve.

OLGA

Holnap is vadászni fognak?

LEHEL

Megigértem neki. Hajnalban indulunk és azért tizenegykor már le kell feküdnünk . . . Persze mikor ezt megbeszéltük, akkor még nem tudtuk, hogy a kismama jön . . . *(Hosszan nézi Olgát, búsan.)* És holnapután be kell vonulnom az ezredemhez . . .

OLGA

(Magában.) Hogy óvja tőlem — a kedves cousin!

LEHEL

Mi bántja, báróné?

OLGA

Semmi! Kérem, üljön a zongorához!

LEHEL

(A zongorához ül.) Mit játszak?

OLGA

Amit akar.

LEHEL

(Szomoru magyar dalt kezd játszani.)

OLGA

(Magában.) Semmi kétség, tőlem óvja! Gyalázat!

LEHEL

(Halkítva a játékát.) Hiszen nem is hallgatja a dalomat . . .

OLGA

(Szórakozottan.) De hallgatom! Nagyon szép dal . . .

LEHEL

(Tovább játszik.) Szegény Alpáry barátom dala... Alpáryé, akit megöltek... Szomoru, ugy-e?

OLGA

(Gonoszul.) Játszsza el egyszer Dobónak. Játszsza el ma este és figyeljen az arcára.

LEHEL

(Közömbösen.) Miért mondja? *(Hirtelen abbahagyja a játékot, indulattal.)* Miért mondja?

OLGA

(Vállat von.)

LEHEL

(Fölkel.) Már hallottam valamit... De nem! *(Olgához lép, fojtott hangon.)* Mondja, báróné, Dobó ölte meg?

OLGA

Kérdezze meg tőle.

LEHEL

Dobó! De hiszen ha így van — !

OLGA

Jöjjön, Lehel, üljön ide.

LEHEL

(Leül a kerevet mellett álló székre.)

OLGA

Nem akarom, hogy erre gondoljon... Rálehelek a szemére. — *(Rálehel.)* Már elfelejtette? *(Kis szünet után, lábával dobbantva.)* Nem szabad ilyen szomoruan nézni! *(Leveszi a korlátról a kis majmot, letérdepel a kerevet mögött a földre, a majmot a kerevet fölött táncoltatja. Mintha gyermekhez szólna.)* Nézze! Nézze!

LEHEL

(Fölvidul, majd elneveti magát. Letérdepel a kerevet másik oldalán.) Hogy van — Oszkár úr?

OLGA

Nem hivják már Oszkárnak! Dobó Oszkárt nem szeretem, a majmomat pedig imádom... Csókolja meg!

LEHEL

Megcsókolom, mert az öné. *(Megcsókolja a majmot.)*

OLGA

A kezem is az enyém. Azt is megcsókolná?

LEHEL

(Megcsókolja a kezét.)

OLGA

(Fölkel, eldobja a majmot, más hangon.) Örül, hogy megjön a kismama?

LEHEL

(Elkomolyodva.) Nagyon örülök . . .

OLGA

Mindennap írt neki Bécsbe?

LEHEL

A mai levelet nem adtam postára . . . *(A zsebéből kivesz egy levelet.)*

OLGA

El szabad olvasni?

LEHEL

(Zavartan.) Ne olvassa el, kérem. Nem érdekes.

OLGA

Bontsa föl!

LEHEL

(Fölbontja a levelet és habozva odaadja neki.) Ki fog nevetni . . .

OLGA

(Olvassa.) „Drága szép mamám! Hogy érzi magát Bécsben, a sok német között? Tudom, hogy az én érdekemben fáradozik, pedig a világ összes hitbizományai nem érnek annyit, hogy önnek, szegény kismamám, érdemes volna egy hétig fogadóban lakni. Ma volt a vadászat hatodik napja. Estére lesz a vadászbál, amelyre a szomszédok mind hivatalosak. Nagyon jól érzem magamat. Litvayt napról-napra jobban szeretem. Mily aranyszivü ember . . ." *(Egy percre félbeszakítja az olvasást s végigméri Lehelt.)*

LEHEL

Lássa, hogy kinevet!

OLGA

(Olvas.) „Dobó, akit sokan nem szeretnek, velem szemben szinte gyöngéd. Béni is alapjában véve jó fiu. Szeretnék még sokat írni, de ebédhez csöngetnek. A kismama áldott kezeit csókolja, nagy fia: Lehel. Utóirat. Ma jött meg az egyenruhám, de nem veszem magamra, mig ön itt nincs. Még egy utóirat! Hirtelen haragu pedig nem leszek soha többet." *(Szól.)* Hirtelen haragu? Mit jelent ez?

LEHEL

Szégyenlem elmondani!

OLGA

Nem akarom, hogy titkolózzék előttem.

LEHEL

(Zavartan.) Gyerekség az egész . . . Egyszer, már régen, hirtelen voltam . . . *(Megszégyenülten.)*

Megsebesítettem egy embert... Egy lovászunk leitta magát és arcátlanul válaszolt a kismamának... Hát akkor történt... A cselédek szabadították ki a kezeim közül... Ugy-e gyerekség?

OLGA

(Meghatottan.) Gyerekség... De lássuk csak! *(A levélbe pillant.)* „Litvay aranyszivü ember." „Dobó gyöngéd." „Béni is jó fiu." *(Szól.)* És én, Lehel úr? Mi vagyok én? Rólam nem írt, Lehel úr?

LEHEL

(Zavartan.) Igazán — nem tudom...

OLGA

És mégis írt!

LEHEL

Hogyan?

OLGA

(Olvassa.) „Szeretnék még sokat irni, de ebédhez csöngetnek." *(Halkan szól.)* Lehel úr — ez hazugság! Ebéd után írta a levelet és akkor hagyta félbe az irást, amikor bekopogtattam az ablakán és a parkba hivtam... Az én kedvemért hagyta abba! És az én kedvemért hazudott!

LEHEL

(Megsemmisülten.) Báróné — én — kérem, adja vissza a levelemet!

OLGA

(Felszökik a helyéről.) Dehogy adom! Föl fogom olvasni vacsoránál... Hölgyeim és uraim! Ime, Lehel gróf a kismamájáért föláldozná az éle-

tét is. — értem pedig föláldozta a kismamáját is! *(A levelet lobogtatva, kisiet a kerti ajtón és eltünik.)*

LEHEL

(Az ajtóig siet.) Kérem — ne menjen el!

OLGA

(A szín mögött, halk sikoltást hallat.) Ah — ostoba lépcső!

LEHEL

(Az ajtóban.) Megsértette a lábát?

OLGA

(Tréfás ijedtséggel.) Eltört a lábam . . . *(Vidáman.)* Nem tört el egészen — *(Búsan.)* de fáj!

LEHEL

Kérem, könyörgök: jőjjön vissza!

OLGA

(A szín mögött.) Nem tudok menni! Igazán nem tudok! Vigyen be — ha tud . . .

LEHEL

(Vidáman.) A kismamát is átvittem egyszer egy patakon. *(A kertbe megy. Kevés idő mulva visszatér, karjain hozva Olgát.)* Lássa, hogy elbírom.

OLGA

(Hozzásimul, halkabb hangon szól.) Így szeretném, ha mindig vinnének. Lehunynám a szememet — nem gondolnék semmit — csak a szívem dobogna erősen . . . *(A füléhez hajlik.)* Érzi?

LEHEL

(Leteszi Olgát a kerevetre.)

OLGA

Nehéz vagyok?

LEHEL

(Elfojtott hangon.) Nem — nem nehéz . . .

OLGA

Itt a levele! *(Mikor Lehel a levél után nyul, Olga egy percig még fogva tartja a papirt.)* A keze remeg . . .

LEHEL

Pedig nem fáradtam el. Ön nem nehéz.

OLGA

(Sarkon fordul s a nyitott ablakhoz lép. Szünet után álmodozó hangon.) Szomoru, édes, titokzatos őszi est — ez a vénasszonyok nyara! Lehel! Ma éjjel másodszor virágzik az almafa és én ma éjjel megint tizennyolc éves leány leszek . . . Bálozó leány! Van egy leánykori ruhám, azt veszem magamra. Ugy fésülöm a hajamat, mint régen . . . Szédülő fővel — sajgó szívvel — betegen és mégis boldogan . . .

LEHEL

(Izzó szemmel nézi.)

OLGA

Minden táncot együtt járunk — akarja? Összesugunk és kinevetjük az öregeket — mi fiatalok? És egymásra pillantunk és megértjük egymást . . . *(Más hangon.)* De így ne pillantson reám! Így nem szabad a tizennyolc éves leányokat nézni!

LEHEL

(Fájdalmasan.) Holnapután be kell vonulnom!

ÖTÖDIK JELENET.

ELŐBBIEK, DOBÓ, LITVAY.

DOBÓ

(Litvayval a főbejáraton jön.) Persze hogy még itt van!

LITVAY

(Lehelhez.) Hát te miért nem mentél a vasútra?

DOBÓ

Lehel! A kismama!

LEHEL

(Szórakozottan.) Igen — a kismama...

LITVAY

Siess hát, fiu!

DOBÓ

Már késő is lesz...

LEHEL

Megyek... *(A főbejárathoz megy, ott visszanéz Olgára, aztán el.)*

BOBÓ

(Aki csodálkozva nézett Lehel után, most Litvay háta mögött szemrehányóan tekint Olgára. Magában.) Ismerlek, szép maszk!

LITVAY

(Olgához.) Legfőbb ideje, hogy öltözzék, Olga!

OLGA

(Szinte mámoros jókedvvel.) Igen — öltözöm! Ma szép leszek és táncolni fogok... Táncolni!

LITVAY

Dehogy fog táncolni! Hiszen megigérte, hogy lemond a táncról.

OLGA

(Széttárt karokkal lassan forog.) Lehullott almavirág vagyok — forgat a szél . . . Mit tehetek róla, ha forgat az őszi szél?

LITVAY

(Átöleli és megállásra kényszeríti.) Én azonban megállítom . . . Beszéljünk okosan, Olga: igazán nem szabad táncolnia!

OLGA

(Kiszabadítja magát.) Virág vagyok — szomoru őszi virág . . .

DOBÓ

Olga, legyen esze!

OLGA

(Lábával dobbant.) A virágnak nincs esze . . .

LITVAY

Tudja, hogy nem vagyok kicsinyes. Nem is kivántam soha, hogy értem bármi csekély áldozatot hozzon — de ezuttal ragaszkodom az elhatározásomhoz.

OLGA

Miért? Mert fáj a szívem? Leánykoromban is fájt — sokat fájt — mégis mindig táncoltam!

LITVAY

Ma nem fog. Amint az első lépést lejti, beszüntetem a zenét. Erre szavamat adom.

OLGA

Ah — ez komoly?

LITVAY

(Megcsókolja a kezét.) Komoly.

OLGA

(Kiszabadítja a kezét.) Ne nyuljon hozzám! Irtózom az érintésétől, mint a póktól! Megmérgezi minden örömömet. Ezt is? Jól van! *(A kerti ajtóban.)* Én is értek a méregkeveréshez! *(A kertbe el.)*

HATODIK JELENET.

DOBÓ, LITVAY.

LITVAY

(Az ajtóig utána megy.) De Olga!

DOBÓ

(Magában.) Bolondot fog tenni! *(Litvayhoz.)* Miért vagy egyszerre ilyen szigoru férj?

LITVAY

Nem a férj szigoru, hanem az orvos. Intő példaképpen áll előttem édesanyjának emléke. Szívbajban halt meg... Pedig csekély szervi hibája volt csak, amelylyel ma is köztünk lehetne még, ha mértéket tudott volna tartani a társasélet izgalmaiban.

DOBÓ

És Olga — ?

LITVAY

A szíve gyönge.

DOBÓ

Ezzel sok mindent magyaráztál meg nekem. Tud Olga a veszedelmes családi örökségről?

LITVAY

A világért sem mondanám meg neki! Az ilyen tudat nagyobb veszedelem lehetne reá nézve, mint maga a betegsége.

DOBÓ

Szeretnék tőled valami bolondot kérdezni. Ismerted te Olgát, amikor feleségül vetted?

LITVAY

Épp annyira, mint te.

DOBÓ

(Kételkedve.) Vajjon?

LITVAY

Mikor megismerkedtem a cousineoddal, már öt év óta söpörte a moll-ruhája szegélyével a fővárosi báltermek porát... A csalódás megmérgezte a lelkét. Azelőtt csak szeszélyes volt és csípős — akkor már kiszámíthatatlan, sőt néha gonosz is.

DOBÓ

És miért vetted el?

LITVAY

Számításból.

DOBÓ

Te — ?

LITVAY

Az olasz műárusok néha rosszul festett divatos képet mutatnak az embernek. A műértőt nem érdekli a barbár mázolás — és mégis megveszi. Miért?

Amint figyelmesen nézte a festményt, megismerte a klasszikus festővásznat és a felső festékréteg alatt megsejtette a cinquecento egyik alkotásának körvonalait. Megveszi a képet, mert arra számít, hogy ha eltávolítja a felső festékréteget, klasszikus mestermű birtokába jut.

DOBÓ

És ha a mestermű helyett csak régebbi kontármunkát talál alatta?

LITVAY

(Egyszerűen.) Akkor elszámította magát és merészségének ő adja meg az árát.

DOBÓ

Igazuk van azoknak, akik különcnek neveznek. *(Kezet nyujt neki.)* A világ legnemesebb különce vagy!

LITVAY

(Száraz humorral.) A világ legnemesebb különce most magára veszi a frakkját... *(A baloldali hátsó ajtón el.)*

DOBÓ

(Végignéz magán.) Teremtőm — hiszen nekem is öltöznöm kell! *(A kerti ajtóhoz megy; kinéz a a kertbe.)* Olga? *(Magában.)* Nem ő... Klára! *(Újra bejön.)*

HETEDIK JELENET.

DOBÓ, KLÁRA, SZENTMIKLÓSY.

KLÁRA

(Utiruhában, kalapjával a kezében, Szentmiklósyval belép a kerti ajtón.) Jó estét, lovag!

DOBÓ

Isten hozta — a sötét ruhájában is...

KLÁRA

(Körülnéz.) Egyedül? Pedig azért gyalogoltattam szegény Szentmiklósyt a vadaskerten keresztül, mert azt hittem, hogy igy meglephetjük a társaságot.

DOBÓ

Az imént mentek öltözni.

SZENTMIKLÓSY

(Klára felöltőjével a karján.) Nekem úgy rémlett, mintha egy női alakot láttam volna a tó partján...

DOBÓ

(Gyorsan.) A komorna lehetett...

KLÁRA

(Leül a nagy kerevetre.) Az út meredekebb, sem mint gondoltam.

SZENTMIKLÓSY

(Dobóhoz halkan.) Egy kellemes üzenetet hoztam Risztorytól. Valaki kéret, hogy siess hozzá Budapestre...

DOBÓ

(Bosszusan.) Lucy-Baal? Van eszemben!

KLÁRA

(Szentmiklósyhoz.) Nem tartóztatom. Ön mindenesetre át akar öltözni... Majd Dobó fölkisér, ha kipihentem magamat...

SZENTMIKLÓSY

(Kellemetlen meglepetéssel.) Kérem — amint parancsolja... *(Az ajtó felé megy, majd vissza-*

fordul, alázatosan, de némi éllel.) Egyéb kivánságom sincs, mint hogy mindenkor eltaláljam az óhaját. *(Dobó karjára teszi Klára felöltőjét, a főbejáraton láthatólag sértődve el.)*

NYOLCADIK JELENET.

DOBÓ, KLÁRA.

KLÁRA

(Mihelyt betette az ajtót, aggódó hangon.) Dobó, mi van Lehellel? Miért nem jött ki a vasutra?

DOBÓ

Nincs semmi baja.

KLÁRA

Valami történt itt?

DOBÓ

Az, ami előrelátható volt: a gyönge zsineg, melyen ön fiatal sárkányát igazgatta, elszakadt... Elszakította az első tavaszi vihar... Az imént még az öné volt a sárkány, most már azé a gyermeké lesz, aki rátalál...

KLÁRA

Csak éppen az enyém nem?! De ki találhatna rá itt? *(Megdöbbenve.)* Olga?! *(Hitetlenül.)* Ah — Olga...

DOBÓ

Olga éppen olyan gyermek, mint Lehel. A különbség kettejük közt csak annyi, hogy az ön fia jó, Olga pedig vásott gyermek.

KLÁRA

És a vásott gyermek meg fogja rontani az én jó fiamat! *(Határozottan)* Holnap elviszem Lehelt. Addig is — fog rá vigyázni?

DOBÓ

Lehelre nem, de évek óta megszoktam már, hogy vigyázzak Olgára . . .

KLÁRA

Ettől féltem én mindig! Az első vihartól. Vége a gyermekkor nyugalmas tisztaságának. Jön a perzselő, viharos nyár — az ifjúkor minden küzdelmével, hazudozásával, tisztátalan titkolózásával . . . *(Búsan.)* Volt fiam! Úgy látszik, ennek így kell lennie . . . *(A nyitott ablakhoz lép.)* Szép őszi est! *(Mély lélegzetet vesz.)* Érzi? Frissen kaszált fű szaga . . .

DOBÓ

(Érzékiesen.) Csak az ön hajának illatát érzem!

KLÁRA

(Minden meglepetés nélkül, lágyan.) Ne ilyen hangon, Dobó! Csak most ne! Oly szomoru vagyok, mintha a lelkemre is őszi alkony borulna . . .

DOBÓ

(Halkan és szeliden.) El kell önnek valamit mondanom. Mikor az imént az ajtóban állottam és megpillantottam önt a fák között, csodálatos dolog történt velem. Egy belső hang azt mondta nekem: Ime, Dobó, ott jön a te szép menyasszonyod . . .

KLÁRA

(Elborulva néz a szemébe.)

DOBÓ

(Szünet után.) És még különösebb dolog történt velem. Ahelyett, hogy kitártam volna a karjaimat, semmitmondó udvariassággal hajoltam meg, — ön pedig ahelyett, hogy a karjaimba vetette volna magát, közömbös szavakat intézett hozzám. Különös — ugy-e? *(Határozottan.)* Klára, ettől a perctől a menyasszonyomnak tekintem . . . *(Mosolyogva.)* Ne ijedjen meg: önre csak egy kötelesség háramlik: ha belefáradt a küzdelembe, amelyet a szive ellen folytat, emlékeztessen engem mai párbeszédünkre. Igérem, hogy én nem fogom többet szóba hozni. *(Fölindulásával küzködve, a kerti ajtóhoz megy mosolyogva.)* Míg világos ruhájában nem látom!

KLÁRA

Szaván fogom, nem fogja többet szóba hozni!

KILENCEDIK JELENET.

ELŐBBIEK, LEHEL.

LEHEL

(Besiet a főbejáraton. Megpillantva Klárát, boldogan megy eléje.) Óh, báróné — *(Megismeri Klárát, visszahökken.)*

KLÁRA

Lehel — én vagyok.

LEHEL

(Mereven nézi.)

KLÁRA

(Melegen.) Lehel — mi bajod?

LEHEL

A kismama!

KLÁRA

(M. f.) Miért nem jöttél elém a vasuthoz?

LEHEL

(Zavartan.) Akartam — de nem értem rá.

KLÁRA

Nem értél rá?

LEHEL

(Közömbösséget tettetve.) Dolgom volt — fontos dolgom...

KLÁRA

Amikor engem vártál?!

LEHEL

(Hallgat.)

KLÁRA

(Közel lép hozzá.) Nézz a szemembe, Lehel!

LEHEL

(Elfordítja a fejét. Egy ideig megszégyenülten áll, aztán dacosan fölemeli a fejét.) Nem vagyok én gyermek —!

KLÁRA

Nem vagy gyermek. Igazi férfi vagy már: tudsz hazudni! *(Dobóhoz.)* Kérem, kisérjen föl! *(Dobóval ketten a főbejáraton el.)*

TIZEDIK JELENET.

LEHEL, majd OLGA.

LEHEL

(Megsemmisülten.) Tudok hazudni!

OLGA

(A kerti ajtón belép. Fojtott, szenvedélyes hangon.) Lehel! Kerestem az erdőben a tónál — kerestem, mint az elveszett ifjúságomat... Hol volt?

LEHEL

(Szenvedélyesen.) Önt kerestem!

OLGA

(Örömmel.) Keresett? Ez jól van így! Mindig keressen, ha nem vagyok mellette és mindig gondoljon rám!

LEHEL

Mindig!

OLGA

Vacsora után, ha megszólal a zene, ne táncoljon egy lépést sem! Egy lépést sem! Ha megszólal a zene, hagyja el a termet.

LEHEL

Hová menjek?

OLGA

Hagyja el a kastélyt... A tó partján, az öreg gesztenyefák alatt van egy fehér pad. Ott üljön le, aztán álmodni fog.

LEHEL

Álmodni?

OLGA

Rólam.

LEHEL

(Fölriadva.) El fog jönni!

OLGA

(Ajkához emeli ujját.) Ne beszéljen, csak álmodjék!

— Függöny. —

HARMADIK FELVONÁS

(Könyvtárszoba Litvayék kastélyában; a szoba a bál alkalmából dohányzó gyanánt szolgál. A néző három helyiségbe lát: elől van a könyvtár; mögötte egy keskenyebb galéria, amelyet három boltíves ajtónyílás köt össze a könyvtárral; a galéria mögött van a táncterem, amelybe a galéria közepén szárnyasajtó vezet. A ***táncterem*** *fala fehér stukkos; nagy csillár ég benne. A* ***galéria*** *fala pompeji vörös. A galériába vezető középső ajtónyílás szabad átjáró; a két oldalon levő boltíves nyílásban egy-egy pálmafa vagy egyéb dísznövény áll. A két oldalnyílással szemben egy-egy bársonylóca áll a galeria falánál, a lóca fölött egy-egy falikar ég.* ***A könyvtárszoba baloldalán:*** *A galériába vezető ajtónyílásokhoz hasonló boltíves* ***üvegajtók,*** *amelyek a kastély kertjébe vezetnek. Az üvegajtók közül [a színpad mélységéhez mérten lehet kettő vagy három] kijárásnak csak a hátul levőt használják. A hátsó sarokban egy szék. Az első üvegajtó előtt ovális asztal, amely dohányzó eszközökkel, szivaros dobozokkal van megrakva. Elől balra nagy bőrkerevet s egy támlásszék.* ***A jobboldalon:*** *Elől nagy kandalló, masszív bronzokkal. A kandallótól a galériáig könyves polcok vagy szekrények. A könyvek fölött egészen a padmalyig gobelinek borítják a falat. A kandalló előtt — szemben a nézővel — nagy férfi-kerevet; mögötte nagy íróasztal és egy-két karosszék. Az íróasztalon égő viaszgyertya a dohányosok számára*

Kellékek: az íróasztal fiókjában egy havanna-doboz s egy revolver. — Késő este. A kastély kertje sötét, az összes helyiségek ki vannak világítva.)

ELSŐ JELENET.

***Olga** (leányos ruhában, az eddigitől eltérő hajviselettel, a kandallónak támaszkodva áll, háttal a nézőnek. A báli belépőjét félvállára vetette). **Béni** (vastag szivarral a szájában egykedvüen ül a jobboldali kereveten). **Dobó** (a középen elől áll, fölbontott távirattal a kezében). **Litvay** (a galériából jövet Dobóhoz lép). **Lehel** (a baloldali első üvegajtónál áll, Olga nézésébe merülve). **Főhadnagy** (kávéscsészével a kezében a baloldali kereveten ül). **Főerdész** (a baloldali kerevet mellett álló széken ül). **Kopeczkyné** (lorgnonján át diszkrétül méregetve a vendégeket), **Ginával** (a galéria alatt sétál). **Szentmiklósy** két **férfivendéggel** (a táncterem nyitott ajtajában áll). **Több férfi és női vendég** (a tánctermben sétál és csoportosul). **Péter** (feketekávét ad a férfiaknak). **Inas** (Péter intésére figyelve, pálinkát hord körül).*

DOBÓ

(Miután fölbontotta és átfutotta a táviratot.) Meg van bolondulva.

LITVAY

(Halkan.) Rossz hír?

DOBÓ

Nem éppen rossz, csak bosszantó . . . *(Olvassa.)* „Holnap négykor érkezem, várjon meg a vasuton. Lucy-Baal.) *(Szól.)* Meg van bolondulva.

LITVAY

A csörgőtánc föltalálója?

DOBÓ

(Zsebregyűrve a táviratot.) Amióta megtudta, hogy örököltem, nem bír a szívével.

LITVAY

Küldj neki útipénzt, hadd menjen vissza oda, ahonnan jött.

DOBÓ

Fizetnünk kell, ha meg akarjuk őket nyerni és fizetnünk kell, ha szabadulni akarunk tőlük. *(Az íróasztalhoz lép, ahol szivarra gyujt.)*

LITVAY

(A főhadnagy mellé ül.)

OLGA

Péter, a főerdész úrnak egy pohár curaçaot!

FŐERDÉSZ

(Védekezve.) Kezeit csókolom — sohasem szoktam!

FŐHADNAGY

(Litvayhoz bizalmasan.) Kérlek — ki az a csinos leány?

LITVAY

Hát nem ismered? A háziasszony!

FŐHADNAGY

Senkit sem ismerek itt — téged, persze, kivéve... Három órával ezelőtt érkeztem a faluba, a szakaszom élén. Kártyát dobtam s meghívtak. Éppen csak annyi időm maradt, hogy megborotválkozzam. *(Olgára mutat.)* Ki az ura?

LITVAY

Valami Litvay.

FŐHADNAGY

Litvay? Milyen firma?

LITVAY

Kicsit bogaras, de különben tisztességes ember ... *(Fölkel és miután néhány vendéggel beszélt, a táncterembe megy.)*

FŐHADNAGY

(A főerdészhez.) Ki volt az a civilista, akivel az imént beszélgettem?

FŐERDÉSZ

(Csodálkozva.) Litvay báró — a házigazda!

FŐHADNAGY

(Megdöbbenve szívja a fogát, fölkel s a háttérbe vonul.)

KOPECZKYNÉ

(Lorgnonján át szemügyre veszi Olgát.) Igazán eredeti ötlet tőled, édes Olgám, hogy úgy öltöztél, mint egy tizenhétéves leány!

OLGA

Tizennyolc éves ...

KOPECZKYNÉ

Te megengedheted magadnak az ilyeneket, mert bámulatosan konzerválod magadat ... *(Leül Béni mellé.)* Pedig már hét éve, hogy elkoptattad első báli cipőcskéidet — ugy-e?

DOBÓ

(Az íróasztal mellől.) Nyolc éve, asszonyom... Olga cousine-om ugyanabban az évben kezdte a bálozást, mint az ön Gina leánya.

OLGA

(Hátra megy, végigméri Lehelt, aztán a balsarokban álló székre dobja a belépőjét és eltünik a táncteremben.)

BÉNI

(Egy ijedt pillantást vet Kopeczkynére, aztán átül a baloldali kerevetre.)

GINA

(Az íróasztal mellett állva.) Lorántfy! *(Szünet után.)* Lorántfy!

LEHEL

(Fölriadva.) Kérem?

GINA

Sokat bálozott tavaly?

LEHEL

Én még nem báloztam.

GINA

(Bénihez.) És maga, Béni?

BÉNI

Én már nem bálozok.

GINA

(Sóhajt, aztán Dobóhoz fordul.) Dobó gróf.

DOBÓ

Töredelmesen bevallom, hogy még mindig nem vagyok gróf.

KOPECZKNÉ

Gina, hol jár az eszed? Hiszen már az asztalnál is megmondta Dobó . . .

DOBÓ

Gina nagysád azt hihette, hogy a parfaitnél kineveztek.

GINA

(Dobóhoz.) Mikor volt utoljára udvari bálon?

DOBÓ

Három évvel ezelőtt augusztusban.

GINA

(Csodálkozva.) Nyáron?

DOBÓ

Igen, a kaukai király bálján.

GINA

Sokat táncolt?

DOBÓ

Nem táncoltam. Én a király mellett ültem a nagy kókuszfa alatt. Ő felsége egy rézüstöt vert, a trónörökös pedig bivalyszarvat fujt. Csak a zászlós urak táncoltak.

GINA

Milyen az ottani udvari viselet?

DOBÓ

Köcsögkalap és két mérgezett hegyü dárda.

KOPECZKYNÉ

Dobó — elég!

DOBÓ

Befejeztem.

GINA

Azt hiszem, az európai udvaroknál nem mulatnak olyan jól. Orlay Gizi, akinek az édesatyja valami volt Rómában, az elmondott nekem mindent. Az ember áll és vár, vár, vár — végre megjön az udvar. Most az ember megint vár, vár, vár, — míg megszólítja a királyné. Akkor arra kell ügyelni, hogy az ember valami ostobaságot ne mondjon. A királyné tovább megy es az ember megint vár, vár, míg elkezdődik a tánc. Éjfélkor pedig haza kell menni.

SZENTMIKLÓSY

(Aki a társasághoz közeledett és látható gyönyörűséggel hallgatta Ginát, magában.) Nagyon kedves! *(Kis ezüstdobozt vesz elő a zsebéből bonbonokkal, amelyekkel aztán megkinálja Ginát.)*

DOBÓ

Főerdész úr — egy pohár curaçaot. *(Tölt az asztalnál.)*

FŐERDÉSZ

Köszönöm Dobó úr, elvből nem szoktam!

SZENTMIKLÓSY

(Miután Gina vett a bonbonokból, mosolyogva néz körül, hogy kit kinálhatna meg. A tekintete

találkozik Kopeczkyné pillantásával, erre hirtelen elborul az arca és zsebreteszi a dobozt.)

KOPECZKYNÉ

(Szentmiklósyhoz.) A híres rózsa-bonbonok?! Ugy-e, csak harminc éven aluli hölgyeknek valók?

SZENTMIKLÓSY

Kérem, ha parancsol...

KOPECZKYNÉ

(Szentmiklósyhoz.) Üljön mellém. Hiszen úgy sincs egyéb dolga, minthogy mulattassa a nőket... Mulattasson.

SZENTMIKLÓSY

(Sértődve.) Ezer örömmel! *(Melléje ül.)*

DOBÓ

(Bénihez, Ginára mutatva.) Miért nem foglalkozol azzal a szép kis leánynyal?

BÉNI

Engem nem érdekelnek a leányok, csak az asszonyok — az olyanok, mint Klára grófné...

DOBÓ

Pedig ebből hamar asszony lesz, mert a hozománya annyiszor százezer forint, a hány gomb van a keztyüjén...

FŐHADNAGY

(Aki mellettük állott és kihallgatta a beszédjüket, meglepetten szívja a fogát. Fölhúzza a keztyüjét és Gina mellé szegődik.)

BÉNI

(Fölhúzza a keztyüjét és Gina másik oldalára szegődik.)

KOPECZKYNÉ

(Szentmiklósyhoz.) Miért csinál olyan arcot, mintha birsalmába harapott volna? Pedig egyízben azt mondta, hogy sohasem boldogabb, mintha az én társaságomban lehet . . .

SZENTMIKLÓSY

(Meghökkenve nézi Kopeczkynét.)

KOPECYKYNÉ

Már nem is emlékszik rá? Húsz évvel ezelőtt mondta, Tátrafüreden . . .

SZENTMIKLÓSY

Vagy úgy!

KOPECZKYNÉ

Én akkor nem értem rá, hogy magával barátkozzam, de most ráérnék. Mindig azt hajtogatta, hogy nem a szépségemért szeret, csak a szellememért. Nos hát, a szellemem megvan még — sőt meg is gyarapodott azóta . . . Ha akarja, eljárhat hozzánk mindennap. Hozhat nekem virágot és bonbont, amennyit csak akar . . .

SZENTMIKLÓSY

Igazán — boldoggá tesz . . .

KOPECZKYNÉ

No ne féljen, nem fogom a szaván. Tudom, hogy maga olyan, mint a családi násfa: az anyákról a leányokra száll.

SZENTMIKLÓSY

Az én barátságom mindig tiszteletteljes és önzetlen.

KOPECZKYNÉ

(Szórakozva.) Tudom, szegény barátom: ma már tiszteletteljes, ha nem is önzetlen . . . *(A tánc-teremben keringőt játszanak.)*

LEHEL

(Aki eddig a háttérben volt, izgatottan az üvegajtóhoz lép.)

BÉNI

(Gina oldalán a főhadnagygyal vitatkozva.) Bocsánat — én előbb kértem a keringőt!

KOPECZKYNÉ

Gina — észszel táncolj!

GINA

(Tánchoz készülve, Béni vállára teszi a kezét.) A mama nem szereti, ha sokat táncolok. Azt mondja, hogy gyönge vagyok. *(Dobóhoz.)* Hát gyönge vagyok én?

DOBÓ

(Mosolyogva végig nézi.) Az hiszem, a mama ezuttal téved . . .

GINA

(A főhadnagyhoz.) Mit néznek mindig a keztyümön? *(Bénivel táncolva el.)*

SZENTMIKLÓSY

(Fölkel, Kopeczkynéhez.) Ha megengedi — baráti kötelességek szólítanak. *(Menni akar.)*

KOPECZKYNÉ

Nem, ma estére lovagommá avatom.

SZENTMIKLÓSY

(Ijedtében térden csuklik.)

KOPECZKYNÉ

(Karjába ölti a kezét.) Tudom, hogy valakit nagyon boldoggá teszek . . .

SZENTMIKLÓSY

Mindenesetre engem?

KOPECZKYNÉ

Nem — Klára grófnét. *(Szentmiklósyval a táncterembe el.)*

LEHEL

(Hirtelen kinyitja az üvegajtót, el.)

DOBÓ

(Aki figyelemmel kisérte Lehelt.) Ah — mit jelent ez? *(Az üvegajtóhoz lép, kezét ráteszi a kilincsre, majd gondolataiba merülve megáll. Dobót*

kivéve mindenki elhagyta a dohányzót. A galériában csak a főerdész van. A táncterem ajtai bezárultak.)

FŐERDÉSZ

(Óvatosan előre jön. Körülnéz, de nem veszi észre Dobót. Az íróasztalon álló pálinkás üvegből egy vizes pohárba tölt és fölhajtja. Távozni akar. Útközben szembe találkozik Klárával. Zavartan meghajlik. A táncterembe el.)

MÁSODIK JELENET.

DOBÓ, KLÁRA, PÉTER.

DOBÓ

(Péterhez, aki a tánctermből jövet a galéria jobboldalára akart menni.) Péter! *(Halkan.)* A báróné a tánctermben van?

PÉTER

Az imént még ott láttam a méltóságos asszonyt . . .

DOBÓ

Köszönöm.

PÉTER

(A galéria alatt jobbra el.)

KLÁRA

(Dobóhoz.) Hol van Lehel?

DOBÓ

Azt hiszem, a szobájába ment — de rögtön itt kell lennie . . .

KLÁRA

Megvárom. *(A kandalló párkányáról levesz egy kis albumot és a kerevetre ül.)* A fiu oly különösen viselkedett vacsoránál. Észrevette? *(Dobóhoz.)* Miért néz olyan különösen?

DOBÓ

(Halkabban.) Eszembe jutott, hogy az én családi házamban is van egy ilyen kandalló ... Mostanában sohasem ég benne tűz ... Pedig kerevet is áll előtte, amelyen két ember elférhetne ... Keskenyebb ennél — de ha közel húzódnának egymáshoz —

KLÁRA

Azt igérte, hogy nem fog erről többet beszélni.

DOBÓ

(Tréfásan.) Butorokról sem szabad beszélni?

KLÁRA

(Figyelmesen nézi az albumot.)

DOBÓ

Annyira érdekesek a képek?

KLÁRA

Érdekesek.

DOBÓ

(Szeliden.) Akkor miért tartja megfordítva?

KLÁRA

(Fölkel s a kerevetre dobja az albumot.) Kérem, ne bántson!

HARMADIK JELENET.

ELŐBBIEK, SZENTMIKLÓSY.

SZENTMIKLÓSY

(Sietve jön a főbejáraton, ellenségesen végigméri Dobót, Klárához.) Nem akarja a táncot nézni? Nagyon érdekes . . .

KLÁRA

Megyek . . . *(Szentmiklósy karja alá fűzi a kezét. Dobóhoz.)* Elhozza nekem a fiút, ugy-e? *(Szentmiklósyval a táncterembe el.)*

NEGYEDIK JELENET.

DOBÓ, OLGA.

OLGA

(A galériából jobbról jön. Óvatosan visszanéz, az üvegajtóhoz oson. A vállára veti a széken fekvő belépőt s kezét ráteszi a kilincsre. Aztán meglátja Dobót.)

DOBÓ

Olga!

OLGA

(Dacosan emeli föl a fejét.)

DOBÓ

Hová megy, Olga?

OLGA

Kimegyek — a levegőre . . .

DOBÓ

Ne menjen. Az est hüvös.

OLGA

Fáj a fejem . . . Jót fog tenni . . .

DOBÓ

Elkísérjem?

OLGA

(Hevesen.) Nem! *(Nyugodtabban.)* Egyedül akarok lenni a gondolataimmal . . . *(Az üvegajtón kivül halkan kopogtatnak.)*

DOBÓ

Hallja? A gondolatai, amelyekkel egyedül akar lenni . . . *(Szünet után szárazon.)* Kérem, tegye le a belépőjét és jöjjön velem a táncterembe.

OLGA

Nem megyek!

DOBÓ

Olga, meglehet, hogy az egész csak a gonosz véletlen műve. Az asszonynak nemcsak a tisztességére, hanem a jó hirnevére is ügyelnie kell.

OLGA

Untat, kedves Dobó. *(Ki akarja nyitni az ajtót.)*

DOBÓ

(Beteszi az ajtót, Olgát előrevezeti. Fojtott hangon.) Te! Én vagyok az egyetlen férfirokonod. Veled együtt én is felelős vagyok annak az embernek a becsületéért, aki megtisztelte a családunkat azzal, hogy feleségül vett. Ő megbánhatja, hogy a rokonunkká lett, de szégyenkezni nem fog e miatt soha.

OLGA

Megőrültél? *(Kiszabadítja a kezét.)* Erőszak? Fenyegetés? Nagyon jól van! Mondok neked valamit: Litvay urnak a becsületét ennyibe se veszem *(ujjaival csettint)*, a fenyegetésedet pedig ostobának találom . . . Elhiszed most már, hogy a házicicának tigriskarmai vannak?

DOBÓ

Meg foglak menteni, ha kell, erőszakkal is.

OLGA

Nem félek a botránytól! Óh, barátom, már régen átugrottam ezen az árkon. Szólj egy szót és én kinyittatom az ajtót *(a táncterem felé mutat)* és hirül adom az egész díszes felekezetnek, hogy Litvaynénak kedvese van — vagy lesz.

DOBÓ

Nincs és nem is lesz!

OLGA

Most még nincs. Nem is gondoltam arra, hogy lehet. Magam sem tudom, hogy mit gondoltam. De

most már tudom, hogy lesz. Ha ma nem, hát holnap. Igérem, hogy lesz! Ha holnap nem, hát holnapután. Talán nem is egy, hanem több. *(A szivéhez nyul, mintha fájdalmat érezne.)* Ah!

DOBÓ

Tudja, hogy miért tiltotta el az ura a tánctól?

OLGA

Mert ostoba, mint minden férj.

DOBÓ

Az ő szigora nem a férj, hanem az orvos szigora. Gyönge pedig nem a nejével, hanem a beteggel szemben.

OLGA

(Meghökkenve nézi Dobót, majd vállat von.) Ah!

DOBÓ

Emlékszik azokra a vitákra, amelyek az édesanyja és atyja között folytak a tánc miatt?

OLGA

Az édesanyám mindig azt tette, amit akart.

DOBÓ

(A fejével bólint, halkan.) És meghalt fiatalon . . .

OLGA

(Gépiesen.) Meghalt, fiatalon . . .

DOBÓ

Meghalt szívbajban . . .

OLGA

(Meghökkenve.) Szívbajban? *(A kebléhez kap, helyzetét megértve, rémülten.)* Dobó! Dobó!

DOBÓ

Abban a harcban, amelyet az ura évek óta annyi önmegtagadással vív, az ellensége nem az asszonyi szeszély —

OLGA

(Kiegészítve gondolatát.) Hanem — a halál?!

DOBÓ

Arról nincs szó, Olga. Ön nem olyan beteg, csak gyönge . . .

OLGA

A halál! *(Az ablakon ujabb kopogtatás.)*

OLGA

(Megrázkódva hátrál az ablaktól.)

DOBÓ

Már nem tartóztatom.

OLGA

(Mereven nézi az ablakot.) A halál! *(Leül a baloldalon.)*

DOBÓ

(Hozzá hajlik, szeliden.) Kegyetlen voltam, — a te érdekedben, — mert szeretlek.

ÖTÖDIK JELENET.

ELŐBBIEK, LITVAY és PÉTER.

LITVAY

(Megjelenik a táncterem ajtajában.)

DOBÓ

(Olgához.) Az ura! Ne feledje, hogy az egészsége és a boldogsága az ő kezében van. *(Litvayhoz halkan.)* Légy gyöngéd hozzá.

LITVAY

(Csodálkozva.) Mi történt? *(Olgához lép.)* Mi baja, Olga?

OLGA

A halál!

LITVAY

Olga, miféle beszéd ez?

OLGA

(Olga fölemeli a fejét és félénken kutatva nézi Litvay arcát.)

DOBÓ

(Azalatt magához intette Pétert, aki az íróasztalnál foglalatoskodott. Halkan.) A terrászon

fogod találni a fiatal grófot ... Én adtam neki ott találkozót, de meggondoltam a dolgot, hideg van odakünn ... Megmondod neki, kéretem, jöjjön vissza ...

PÉTER

(Meghajlik, az üvegajtón el.)

DOBÓ

(Miután egy pillantást vetett a házasokra, lassan a galériába jobbra el.)

LITVAY

Ne nyugtalanítson, Olga. Szóljon, mi baja?

OLGA

(Megfogja Litvay kezét s mintegy védelmet keresve, hozzászorítja az arcát. Keservesen sírni kezd.)

LITVAY

Ideges, de majd elmulik.

OLGA

Nem akarok meghalni!

LITVAY

Miféle ötlet ez megint?

OLGA

Ugy-e, gyülöl?

LITVAY

No most meg éppen félre beszél!

HATODIK JELENET.

OLGA, LITVAY, LEHEL.

LEHEL

(Sápadt arccal belép az üvegajtón, ott észrevétlenül állva marad.)

LITVAY

(Olgához gyöngéden.) Bátorság, hiszen elmuló idegesség az egész ... Most nézzünk a vendégeink után, ott vissza fogja nyerni a jókedvét ...

OLGA

Félek! Sándor! *(A vállára hajtja a fejét.)* Ne hagyjon el!

LITVAY

Nem szoktuk elhagyni azt, akit szeretünk. *(Megcsókolja, Olga derekára teszi a karját s gyöngéden a táncterem felé vonja. Olgával el.)*

LEHEL

(Egyedül marad a szobában. A balodali kerevet elé lép. Indulattal remegő hangon.) Óh — én ostoba tacskó! *(A két ökle közé fogja a fejét és térdre veti magát, úgy hogy a felső teste a kerevetre borul. Erősen liheg.)*

HETEDIK JELENET.

LEHEL, DOBÓ.

DOBÓ

(Kis szünet után megjelenik jobbról a galéria alatt. Lassan előre jön s midőn megpillantja Lehelt, nyugodtan bólint a fejével.) Az első csalódás! *(Hozzálép, a kerevetre támaszkodik.)* Lehel! Ne vedd nagyon komolyan a veszteségedet! Amit elmulasztottál, az nem a boldogság volt!

(A táncterem ajtaja megnyílik.)

DOBÓ

(Hátrapillantva, szigoru hangon.) Kelj fel — jönnek! Az ő becsülete kivánja, hogy erőt végy magadon . . .

LEHEL

(Fölkel és szédülve néz körül. Balra a kerevet mögé lép, ahol állva marad.)

NYOLCADIK JELENET.

LEHEL, DOBÓ, SZENTMIKLÓSY, FŐHADNAGY, FŐERDÉSZ, LITVAY, majd BÉNI.

SZENTMIKLÓSY

(Menekülő léptekkel jön. Megkönnyebbülten föllélegzik s elhelyezkedik a jobboldali kereveten.)

LITVAY

Egy Upmant, urak? *(Kinyitja az íróasztal fiókját és egy havanna-dobozt tesz az asztalra, amelyből szivart vesznek az urak.)*

BÉNI

(A táncterem ajtajában visszaszól.) Cigány! Most valami hallgató nótát! *(Előre jön.)* Szentmiklósy bácsi — Kopeczky néni kéreti egy szóra . . .

SZENTMIKLÓSY

(Búsan szól.) Mene — tekel — ufárszin!

BÉNI

(Dobóhoz.) Mind a két keztyü gombjai számítanak Ginánál?

LITVAY

(Egy pisztolyt vett elő az íróasztal fiókjából.) Dobó — te említetted vacsoránál a Jefson-fegyvereket? Itt van egy pisztoly abból a gyárból . . . *(Átadja neki.)*

DOBÓ

(A főerdészszel és főhadnagygyal a pisztolyt nézi.)

KILENCEDIK JELENET.

ELŐBBIEK, OLGA.

OLGA

(Belép a tánctereműől. Beteszi maga után az ajtót. Litvayt keresi.)

(A szín mögött a zene ugyanazt a szomoru magyar dalt játszsza, amelyet a második felvonásban Lehel játszott a zongorán.)

LITVAY

(Dobóhoz.) Vigyázz, meg van töltve.

LEHEL

(Aki a zenére figyelt.) Alpáry dala! Alpáry dala!

OLGA

(Előbbre jön. Megpillantja Lehelt, szomorúan, de fölindulás nélkül néz a szemébe.)

LEHEL

(Olgához elfojtott hangon.) Úgy bánt velem, mint egy ostoba tacskóval, — meg fog róla győződni, hogy nem vagyok az!

DOBÓ

(A pisztolylyal kezében Litvayhoz.) Jól visz?

LITVAY

Jól, amennyire én meg tudom itélni. Nem vagyok gyakorlott lövő.

FŐHADNAGY

Pedig nem árt, ha az ember ezt is gyakorolja.

LEHEL

(Hangosan.) Jó, ha az ember ezt is gyakorolja. Legalább nem kell eltitkolnia a megvetését olyan emberrel szemben, akit ügyessége arcátlanná tesz.

OLGA

(Kérlelő hangon.) Lehel! *(A továbbiak alatt a táncterem ajtajához vonul, ahol a döntő pillanatban beszólítja Klárát.)*

LITVAY

(Pillanatnyi szünet után Lehelhez.) Hát téged mi bánt?

LEHEL

Bánt, hogy az emberek oly feledékenyek vagy gyávák, hogy ellentmondás nélkül maguk közé fogadják azt, akinek a kezén még nem száradt meg az ártatlanul kiontott vér.

DOBÓ

Miféle vérről beszélsz?

LEHEL

Alpáry barátom véréről.

DOBÓ

Tudod, hogy miért ölték meg Alpáryt?

LEHEL

Amiért a varangy megölte a szentjánosbogarat: mert fénylett!

DOBÓ

Tacskó, nem tudod, hogy mit beszélsz.

LEHEL

(A tacskó szótól földühödve.) Nem vagyok tacskó. A bizonyítékot az arcodba vágom — *(Öklé-*

vel Dobó felé sujt. Dobó, aki a bal kezében tartja a pisztolyt, a szabad jobb kezével felfogja és egy pillanatig fogva tartja Lehel kezét. Egy-két másodpercig farkasszemet néznek.)

TIZEDIK JELENET.

ELŐBBIEK, KLÁRA.

KLÁRA

(Aki Olga hívására belépett, a galériából végignézte a jelenetet. Elhaló hangon.) Oszkár!

DOBÓ

(Klárára tekint. Visszanyeri önuralmát. A pisztolyt az íróasztalra dobja. Elfordul.)

KLÁRA

(Lehelhez lép.) Boldogtalan! Tudod, hogy miért ölte meg —? Hogy megvédje anyád becsületét!

DOBÓ

(Lehelhez.) Tudom, hogy mi lázít föl ennyire. Nem Alpáry. Később meg fogsz nekem bocsátani. Én nem haragszom rád! *(A kandallóhoz megy, hátat fordítva a társaságnak.)*

SZENTMIKLÓSY, BÉNI

(Lehelhez.) Mi bajod, Lehel?

LEHEL

(Sötéten körülnéz, aztán kimegy az üvegajtón.)

LITVAY

A fiu alkalmasint sokat ivott ... Majd holnap rendbe hozzuk a dolgot ... Most arra kérlek, barátaim: maradjon a dolog közöttünk ... *(Olgához.)* Nézzen vendégei után — én a fiút követem ... *(Az üvegajtón el.)*

SZENTMIKLÓSY.

(Karját nyújtja Olgának.)

OLGA, FŐHADNAGY, FŐERDÉSZ, BÉNI

(A táncterembe el.)

TIZENEGYEDIK JELENET.

KLÁRA, DOBÓ.

KLÁRA

(Könyörgő hangon.) Dobó!

DOBÓ

(Megfordul.) Ön itt?

KLÁRA

Nem tudom, hogy mit mondjak ... Annyira érthetetlen előttem az, ami történt ... Kérem, nyugtasson meg egy szóval. Ugy-e nem veszi komolyan a fiu meggondolatlanságát? Megbocsát neki — az én kedvemért?

DOBÓ

Megmondtam, hogy nem haragszom.

KLÁRA

Nem fogja megtorolni a sértést? Megigéri, hogy nem?

DOBÓ

(Keserü mosolylyal.) Legyen nyugodt: megigérem!

KLÁRA

Ne vegye rossz néven, hogy nő létemre beleavatkozom — de nem tudom elviselni a gondolatot, hogy önök ketten, ön és Lehel, — ah, nem!

DOBÓ

Tehát ne gondoljon rá. Isten önnel!

KLÁRA

(Meglepetten.) Hová akar menni?

DOBÓ

El.

KLÁRA

És semmi egyéb mondani valója nincs?

DOBÓ

Nincs.

KLÁRA

Van nekem ... *(Zavartan, mosolyogva.)* Vannak helyzetek, amikor a legbeszédesebb asszony is kifogy a szóból ... Kérem: legyen a segítségemre ... *(Szünet után hízelegve.)* Kérem, találja

el, hogy mit akarok mondani! — Nem akar segíteni? Tehát egyedül kell megtennem az egész utat... *(A keztyűje gombjával babrálva, Dobó tekintetét kerülve.)* Egy héttel ezelőtt egy próbáról volt szó közöttünk. — Én akkor álmodni se mertem volna, hogy a véletlen ennyire ellenem fog bizonyítani... Ön kiállotta a próbát! Joga van hozzá, hogy igéretem beváltására emlékeztessen.

DOBÓ

Legyen nyugodt, grófné: nem fogom megtenni.

KLÁRA

Nem?! *(Szünet után némileg sértődten.)* Tehát nem nagy értéket tulajdonít már az igéretemnek.

DOBÓ

Ne folytassa, kérem. Nem akarom, hogy megalázza magát. Ön jószívü és nemes gondolkozásu. Anyai szíve egész melegével szereti azt a fiut. Félti tőlem, meg akarja óvni minden veszedelemtől. — Miért? Lehelt nem fenyegeti semmiféle veszedelem.

KLÁRA

(Szomoruan.) És önmagáról nem beszél?

DOBÓ

Igen — tudom — ön nemcsak Lehellel törődik, hanem velem is. Őt félti, engem pedig sajnál. Úgy érzi, hogy valami elégtétellel tartozik nekem.

KLÁRA

És önről mondják, hogy ismeri a nőt? Olyan őszinteségre kényszerít, amely egyik nőnek sincs a természetében. Ám legyen! Tudja meg, hogy évek óta védekezem — nem ön ellen, hanem önmagam ellen. Becsülettel védekeztem. Egy hete tudom már, hogy ellentállásom hiábavaló volt. Ürügyet vártam, alkalmat, hogy letehessem a fegyvert. Számítottam a nagylelküségére... Ön nem nagylelkü velem szemben... Sebaj! Föltétlenül leteszem a fegyvert! Nem tudom, hogy vesztemre, vagy boldogságomra? Ez öntől függ! — *(Aggódva.)* Mi történt önnel?

DOBÓ

Nem tudom! De úgy érzem, mintha a vér megdermedt volna ereimben. Azt se tudom már, hogy szeretem-e, Klára, de abban biztos vagyok, hogy ön nem szeret.

KLÁRA

(Némileg boszusan.) Istenem — hogy győzzem meg? *(Hirtelen inspirációval, mosolyogva.)* Tegyen próbára!

DOBÓ

Próbára!? Egy héttel ezelőtt ön kételkedett bennem. A legsúlyosabb bizonyítékot követelte, amit egy nőnek tréfából sem szabad követelnie: a becsületemet.

KLÁRA

A becsületét? A lovagias hiuságát!

DOBÓ

Jól van, a hiuságomat. A nőnek is van ilyenféle hiusága, amelynek alapjában véve nincs sok köze a becsülethez és amelynek az elvesztése mégis súlyosabb következményekkel jár, mint becsületének elvesztése. Ez a nő jóhirneve! Tegye a kezét a szívére és válaszoljon egy kérdésemre: Képes volna arra, hogy föláldozza értem a jó hirét? Föláldozza csak azért, hogy engem meggyőzzön a szerelméről?

KLÁRA

(Büszkén.) Ah, mily föltevés!

DOBÓ

Csak erről akarom meggyőzni: ha valaki oly büszke, mint ön, tartozik tisztelni a más ember önérzetét is, különösen, ha az a másik ember véletlenül férfinak született!

TIZENKETTEDIK JELENET.

ELŐBBIEK, LITVAY.

LITVAY

(Belép az üvegajtón.) Dobó! *(Megpillantva Klárát, hirtelen elhallgat.)*

KLÁRA

Litvay, mi történt?

LITVAY

Remélem, hogy a dolognak nincs komolyabb jelentősége . . .

KLÁRA

Lehel?

LITVAY

A fiu megszökött. Elment, a nélkül, hogy hátrahagyott volna valami üzenetet . . . Innen lesietett a szobájába és átöltözött. Mivel nem esett a kezeügyébe más ruha, magára vette a katonai egyenruháját.

KLÁRA

És merre ment?

LITVAY

Megnyergeltette a hegyi poniját, aztán a havasba vette magát.

DOBÓ

Fegyvert vitt magával?

LITVAY

Az expresz puskáját . . .

KLÁRA

Istenem!

DOBÓ

Lássuk csak! Nem tudod, mennyi töltényt vitt?

LITVAY

A vadászától tudom, hogy hat csomagot.

DOBÓ

Ez megnyugtat.

LITVAY

(Kihívja a főerdészt.)

KLÁRA

Dobó! Csak ön tudja visszahozni a fiamat.

DOBÓ

(Némi gúnynyal.) Visszahozom.

KLÁRA

Dobó, ha ezt megteszi — *(Sirásra hajló hanhon.)* Esküszöm önnek — *(elhallgat és a szeméhez szorítja a kendőjét. Kis szünet után szilárdan.)* Ma délután azt mondta nekem, hogy menyasszonyának tekint . . .

DOBÓ

(A szavába vág.) Visszahozom — ingyen.

— Függöny. —

NEGYEDIK FELVONÁS

(Litvayék parkjában. A háttérben széles lépcső vezet a magasabban fekvő keresztúthoz. A keresztútnak a néző felé eső oldalát alacsony sövény szegélyezi. A keresztút mögött festett háttér: a nézővel en face, széles, parkirozott fa-avenue vezet az alacsony dombon fekvő kastélyhoz. Az épületnek csak a középső homloka látszik, a szárnyait eltakarják a fák. Fehérre meszelt, zöldablakos, palatetős barok-kastély. A ház mögött regényes [a lomnici csucshoz hasonló] havasvidék zárja el a szemhatárt. Az előtért jobbról-balról sűrű facsoport szegélyezi, amely mintegy folytatása a kastélyhoz vezető festett fa-avenuenek. Balról elől kis barok-pavillon, két lépcsőfokos ajtóval. Jobbról a fák alatt pihenőhely. Két fa közé feszített függő háló, mellette gyékényből font asztalka és két kerti szék. — Őszi hervadás.)

ELSŐ JELENET.

OLGA, LITVAY.

OLGA

(A függő hálóban ül, egy nagy tudományos könyvben olvas.)

LITVAY

(A lépcsőn lejövet visszaszól.) Ha tülkölést hallanál, értesíts, Béni . . . *(Lejön.)* Tegnap óta

semmi hír a havasról, pedig már három óra is elmult . . . Kezdek aggódni.

OLGA

(Leteszi a könyvet.) Most már mindent tudok.

LITVAY

Mit tud?

OLGA

Endarteritisem van.

LITVAY

(Csodálkozva.) Mije van?

OLGA

Kezdődő stenosisom is van.

LITVAY

Az asszony deákul beszél *(Meglátja a könyvet, a kezébe veszi.)* Hjah, persze! *(Elolvassa a hátát.)* „A szivbillentyük kóros elváltozásai.“ *(Szól.)* El fogom zárni a könyvtáramat!

OLGA

Tisztába akartam jönni az állapotommal.

LITVAY

És végleg belezavarodott a képzelődéseibe!

OLGA

Meri a becsületszavára mondani, hogy nem vagyok beteg? Ne az orvosi, hanem a gavallér szavára.

LITVAY

(Tréfásan.) Orvosi, laikus, tartalékos tiszti és civilista szavamra mondom, hogy nincs semmi szervi baja.

OLGA

Tehát szervetlen bajom van. Még csak egy kérdés érdekel: meg fog házasodni másodszor is?

LITVAY

Magának olykor izléstelen ötletei vannak.

OLGA

(Magában.) Goromba: ez jó jel.

LITVAY

Hiszen nem érez fájdalmat?

OLGA

Azelőtt mindig fájt a szivem, de sohasem éreztem. Most nem fáj, de mindig érzem. *(Búsan.)* Nem félek, csak egyet sajnálok: hogy maga annyira félre tudott ismerni.

LITVAY

(Humorosan.) Ah?!

OLGA

Egyszer még meg fogja tudni, hogy ki volt Olga.

LITVAY

(Mosolyogva megcsókolja Olga szemét.)

OLGA

(Ábrándosan.) Most sajnál, de hamar el fog felejteni. A férfiak oly jellemtelenek! *(Kis szünet után aggodalmasan.)* Kérem — hallgassa csak, hogy ver a szivem!

LITVAY

(Olga szivére teszi a fülét.) Úgy ver, mint minden más asszonyé . . .

OLGA

(A kezével könnyen magához szorítja a fejét, ábrándosan.) Sándor, ha akartuk volna, milyen jó dolgunk lehetett volna!

LITVAY

(Fölemeli a fejét, szelid szemrehányással.) A tulajdon urával is kacérkodik már?

OLGA

(Csendesen nevetve.) Ha leánykoromban beteg voltam, mindig beleszerettem az orvosomba . . . Istenem, de sokszor is voltam már szerelmes! *(Komolyan.)* Hogy van az, hogy éppen magába nem szerettem soha?

LITVAY

(Szelid iróniával.) Talán nem kedveli a barnákat?

OLGA

(Némi kacérsággal.) Az éjjel gondolkoztam ezen és más eredményre jutottam . . . *(Elkomolyo-*

dik. Panaszosan.) Nagyon rossz éjszakám volt! Szenvedtem és bántott, hogy nem törődik velem senki.

LITVAY

(Halkan.) Az orvos nem lakik messzi magától, — miért nem fordult bizalommal hozzá?

OLGA

(Sóhajtva.) Az orvos messzi lakik . . .

MÁSODIK JELENLET.

ELŐBBIEK, KLÁRA.

KLÁRA

(Sötét ruhában, balról jön a keresztúton. Csattos félcipőt visel, az egyik cipőjéről hiányzik a csatt.) Litvay — még semmi hír?

LITVAY

Még eddig semmi.

KLÁRA

Fölmegyek az erdészlakig . . . Elkisér?

LITVAY

Természetesen . . .
(Nagy távolságból ismételt tülkölés hallatszik.)

LITVAY

Ah! *(Fülelve.)* Hallja?

HARMADIK JELENET.

ELŐBBIEK, BÉNI.

BÉNI

(A keresztúton jobbról jön. Örömmel.) Sógor! Szól a kürt!

LITVAY

Hallom, Béni. *(Megfogja Klára két kezét.)* A tülkölés azt jelenti, hogy Lehel jó egészségben leérkezett a törökkuti vadászlakhoz. Ebben a jeladásban egyeztünk meg Dobóval.

KLÁRA

(Megkönnyebbülten lélegzik föl, örömmel.) Óh, csakhogy biztosságban vannak! *(Elborulva.)* A rossz fiu! Mennyi zavart okozott!

LITVAY

Félóra mulva már itt itt lehetnek. Bizonyára éhesek lesznek, ebédet rendelek a tékozló fiúnak... *(Olgához halkan.)* És intézkedni fogok, hogy az orvos a szomszédságába hurcolkodjék... *(A keresztúton balra el.)*

OLGA

(Aki már elhagyta a hálót, az egyik ujja hegyével csókot dob utána.)

KLÁRA

Béni úr, kérem...

BÉNI

(Lejön a lépcsőn.) Parancsol?

KLÁRA

(A pavillonra mutat, halkan.) Szentmiklósy benn van a Dobó pavillonjában?

BÉNI

(A fejével igent bólint.) Kialussza a bál fáradalmait.

KLÁRA

(Óvatosan.) Megtette, amire kértem?

BÉNI

(Közömbösen.) Igen, betettem a cipőcsattot...

KLÁRA

(Egy ösztönszerü mozdulatot tesz, mintha csendre akarná inteni. Szünet után félénken.) Hová tette?

BÉNI

(M. f.) A Dobó hálószobájába . . .

KLÁRA

(Rémülten.) A hálószobájába?! *(Az ijedtségén erőt véve, de szégyenkezve elfordul.)*

BÉNI

(Csodálkozva.) Kérem —?

KLÁRA

(Zavartan.) Nagyon jól van . . . Köszönöm!

BÉNI

(Csodálkozva el.)

NEGYEDIK JELENET.

OLGA, KLÁRA.

OLGA

(Aki élesen szemmel tartotta őket.) Miféle cipőcsattról beszéltek?

KLÁRA

(Kitérően.) Tréfa . . .

OLGA

(Kutatva nézegeti Klárát.) Az arcodról látom, hogy nem az. *(Szünet után.)* Az egyik cipődről hiányzik a csatt . . .

KLÁRA

(A ruhája alá rejti a cipőjét.)

OLGA

(Az összefüggést keresve.) Bénivel betétetted Dobó lakásába . . . Szentmiklósy ott van . . . De hiszen ha megtalálja — ha meglátja a lábadon a párját — *(Nevető rémülettel.)* Te őrült — mit tettél?

KLÁRA

(Boszúsan és megszégyenülten.) Kérlek, ne zaklass!

OLGA

Miért tetted ezt? Féltékennyé akarod tenni Szentmiklósyt? *(Kicsinylően.)* Ah — nem! *(Gondolkozva.)* Hírbe akarod magadat hozni Dobóval? *(Összecsapja a két kezét, nevetve.)* Klára!

KLÁRA

Te ezt nem értheted...

OLGA

Én?! Hiszen ez nékem úgyszólván specialitásom... *(Melegen, hizelgően.)* Légy bizalommal hozzám. Én tudok nagyon jó barátnő lenni!

KLÁRA

(Igen diszkrétül hangsúlyozott bizalmatlansággal.) Te?

OLGA

(Kutatva nézi Klárát.) Szereted Dobót! *(Kevés gondolkozás után hirtelen.)* Ő szeret! Hol is volt a szemem eddig, hogy nem vettem észre a változást, mely azon az emberen végbe ment?

KLÁRA

(Megfeledkezve óvatosságáról.) Úgy találod, hogy megváltozott?

OLGA

(Mosolyogva.) Nagyon! *(Szünet.)* Tehát kompromittálni akarod magadat Dobóval?

KLÁRA

Csak be akarom előtte bizonyítani, hogy nem vagyok annyira büszke, mint ő gondolja.

OLGA

Nem kérdezek többet. Ez olyan, mint a fogplombozás: ha elkerülhetetlen, akkor túl kell esni rajta minél előbb. *(Elkomolyodva.)* Csak nem avattad be Bénit?

KLÁRA

Nem. Ő azt hiszi, hogy a csatt egy minta, amelyre Dobó nővérének van szüksége.

OLGA

Okosan ... *(Elneveti magát.)* Kiváncsi vagyok Szentmiklósy arcára, ha majd a lábadon fölfedezi a csatot, amelynek párját a Dobó hálószobájában találta! Ha ugyan megtalálja ...

KLÁRA

Ő mindent megtalál.

ÖTÖDIK JELENET.

ELŐBBIEK, SZENTMIKLÓSY.

SZENTMIKLÓSY

(Kilép a pavillonból.) Hölgyeim! *(Ráfordítja a kulcsot, amelyet a zárban hagy.)* Kissé sokáig olvasgattam ...

OLGA

(Diszkrétül fölvonja lábán a ruháját, Klárához halkan.) Férjes asszony vagyok — védekeznem kell a gyanu ellen.

SZENTMIKLÓSY

(Egy pillantást vetve Olga lábára.) Az ön cipésze, báróné, megérdemli a művész nevet.

OLGA

(Magában.) Rehabilitálva vagyok!

SZENTMIKLÓSY

Az imént, hogy a Dobó barátunk lakásán olvasgattam, igen pikáns fölfedezést tettem.

KLÁRA

Ah? *(Diszkrétül kimutatja a csattos cipőjét.)*

SZENTMIKLÓSY

(Lopva nézi Klára lábát.) Véletlen fölfedezés volt, mivel nem szokásom, hogy más ember holmija között kutassak... Hogy némely embernek minő szerencséje van a szépnemnél?

OLGA

Mit talált, Szentmiklósy?

SZENTMIKLÓSY

(Klára lábát nézve.) Egy táviratot.

KLÁRA

(Bosszúsan rejti el a lábát.) Ah!

SZENTMIKLÓSY

Fölbontott távirat volt. Az hiszem, nem követtem el indiszkréciót, midőn elolvastam, mert ha Dobó nem akarta volna, hogy valaki elolvassa, bizonyára nem hagyta volna az asztalon ... A tartalma csak ennyi: „Holnap négykor érkezem, várjon meg a vasúton. Lucy-Baal.“

OLGA

(Dühösen.) A csörgőtánc föltalálója?

SZENTMIKLÓSY

Ezt a kis epizódot csak azért voltam bátor fölemlíteni, hogy azok, akik netán igényt emelnének Dobó barátunk rokonszenvére, tisztában legyenek vele, hogy kivel kell osztozniok a fiatal úr érzelmeimben. *(Induló félben.)* Megnézem most a rózsákat ... *(Olgához.)* Jó lesz, ha négy felé itt leszünk a pavillonnál, hogy méltóan fogadhassuk a kastély érdekes vendégét ... *(A keresztúton balra el.)*

HATODIK JELENET.

OLGA, KLÁRA.

OLGA

(Dühösen.) Majd fogadom én! Ez gyalázat Dobótól ... *(Klárára mutat.)* Mikor ilyen asszony szereti! Lám, az erkölcsbíró!

KLÁRA

(Inkább magához, mint Olgához.) Föladjam a küzdelmet? *(Elszántan.)* Nem! Tudom, hogy engem szeret! Az ő kedveért fölveszem a küzdelmet mindenki ellen. *(Hirtelen inspirációval a keresztút felé siet.)*

OLGA

Klára, hová mégy?

KLÁRA

(A lépcsőn.) Fegyverkezem! *(A keresztúton balra el.)*

OLGA

(Utána néz, bús csodálkozással.) No lám — a komoly Klára!

HETEDIK JELENET.

OLGA, DOBÓ, LEHÉL, majd BÉNI

DOBÓ

(Jobbról a fák alul jön, a ruháján meglátszanak a hegyen töltött éjszaka nyomai.) Jó napot Olga!

LEHEL

(Honvédhuszár önkéntesi egyenruhában, de kard és sarkantyu nélkül. Poros csizmával. Meghajtja magát.)

OLGA

(Zavartan és örömmel) Lehel!

DOBÓ

Azt hittük, hogy itt találjuk a grófnét...

OLGA

(M. f.) Elment.

BÉNI

(A keresztuton jön.) Nini — Lehel! Hát megjöttél? *(Lejön s derült kiváncsisággal nézi Lehelt.)*

DOBÓ

(Lehelhez.) Megyek — rendbehozom magamat... *(Erősen Lehel szemébe néz.)* Addig mulattasd a bárónét.

BÉNI

(Dobóhoz halkan.) Szeretnék neked valamit mondani.

DOBÓ

(Aki azt gondolja, hogy Béni pénzt akar tőle, gyanakodva méri végig.)

BÉNI

(Megértve Dobó pillantását, zavartan.) Nem az. Más valami. *(Dobóval ketten a pavillonba el.)*

NYOLCADIK JELENET.

OLGA, LEHEL.

OLGA

(Mihelyt becsukódott a pavillon ajtaja, Lehelhez közeledik. Bizalmasan.) Haragszik?

LEHEL

(A fejét rázza, csöndesen.) Nem. Ön okozta nekem életemben az első komoly bánatot, de azért hálával tartozom önnek. Sokat tanultam az éjjel. Most már elmondhatom, hogy letettem az érettségit.

OLGA

(Fájdalmas mosolylyal.) Mit tanult, Lehel?

LEHEL

(Egyszerüen, minden pátosz nélkül.) Megtanultam lemondani.

OLGA

(Megdöbbenve néz rá, majd őszinte fájdalommal.) Szegény gyermek!

LEHEL

(M. f.) A havas tanított meg rá. Mikor elhagytam a kastélyt, még lázadásban volt minden csöpp vérem. Azt hittem, hogy embert kell ölnöm, vagy meg kell halnom... Nem is tudom, hogyan jutottam föl a havasra... Az erdészlaknál elhagytam a lovamat és dühös sietséggel, mint az üldözött vad,

törtettem föl a magános csucsnak... Mire fölértem, már magasan járt a nap és a szívemben nem volt már semmi gyülölet, csak nagyon boldogtalan voltam... Leheveredtem a kopár kőre és keservesen sírtam... Úgy sírtam, Olga, mintha egy hosszu mulasztást kellene jóvá tennem... Aztán csodálkozva néztem körül. Ime, én meg akarok halni — én! — és a nap fölséges közömbösséggel jár a maga utján, a távoli erdők harmónikusan zugnak és az ezüstködös szemhatáron édes békesség honol... *(Szünet után meghatottságát leküzdve.)* A levegő tiszta volt és én a szememmel megkerestem a kastélyt. Ott feküdt, majdnem függőlegesen alattam, mint a gyermek játékszere. És megláttam önt is, Olga. Föl-alá járt a terrászon, parányi léptekkel, mint egy bábu. Elérhetetlen távolságban tőlem. — Ott fönn erősen jár a szél, csípős a hideg és tiszta a levegő; ott fönn megértettem, hogy vakmerőség volt, amidőn önre emeltem a szememet.

OLGA

A gyermekek gyorsan tanulnak és hamar felejtenek. Tegnap még én is gyermek voltam. Azt hittem, hogy a nap az én kedvemért süt, minden virág, minden pillangó nekem nyílik, nekem ragyog. *(Egy rezignált mozdulatot tesz a kezével. Szünet után összekulcsolt kezekkel.)* Nem leszek többet rossz! Isten önnel Lehel. *(Kezet nyujt neki.)* Könyezik? *(Mosolyogva.)* Én is sírok... *(Az ujjahegyével megtörli a szemét.)* Talán a gyermeksé-

günket síratjuk! *(Fölmegy a keresztútra és anélkül, hogy visszatekintene, balra megy.)*

KILENCEDIK JELENET.

LEHEL, DOBÓ, BÉNI.

LEHEL

(Önfeledten néz a távozó után, anélkül azonban, hogy egy lépéssel is követné.)

DOBÓ

(Klára cipőcsattjával a kezében, Bénihez halkan.) És azt mondta, hogy tedd a lakásomba?

BÉNI

(Közömbösen.) Szembeötlő helyre, mondta, hogy könnyen rátalálhass. Én aztán az éjjeli szekrényed fiókjába tettem... Hiszen te elkérted tőle mintának?

DOBÓ

(Gyorsan.) Igen — elkértem... Köszönöm, Béni!

BÉNI

Szívesen! *(A keresztúton jobbra el.)*

LEHEL

(Dobóhoz.) Az egyik számadásom rendben van... De a másik! *(Könyörögve.)* Dobó, vívjál meg velem!

DOBÓ

Nem, fiam.

LEHEL

A gyalázat százszorosan visszahull reám. Azt fogják mondani, hogy gyermek vagyok, aki még sérteni sem tud.... *(Könyörögve.)* Dobó!

DOBÓ

Ha be akarod bizonyítani, hogy férfi vagy, van erre más mód is. A grófné jó hírnevét veszedelem fenyegeti...

LEHEL

A kismamáét? Ki merészkednék —?

DOBÓ

Ő maga.

LEHEL

Dobó — mit jelent ez?

DOBÓ

Azt jelenti, hogy vannak körülmények, amikor a legkomolyabb nő is gyermek és rászorul a férfi gyámságára. Többet nem mondhatok. Tartsd szemmel a grófnét, légy óvatos és gyöngéd...

LEHEL

(Zavartan.) Sietek hozzá!

DOBÓ

Megállj! Nagyon rád fér a kefe és a hideg víz, — az öltöző szobámban megtalálod mind a kettőt.

LEHEL

Megyek, Dobó! *(A pavillonba el.)*

DOBÓ

(Egyedül marad a színen. Még egyszer megnézi a csattot.) Azt hiszi, hogy így —! *(Hirtelen eszébe jut valami. Kivesz a kabátja zsebéből egy nyitott táviratot.)* Lucy-Baalról szinte megfeledkeztem... Pedig négy órakor jön... *(Megint zsebre teszi a táviratot.)* A vasútra kell sietnem, mert minden kitelik a hóbortos leánytól...

TIZEDIK JELENET.

DOBÓ, KLÁRA.

KLÁRA

(Világos ruhában megjelenik balról a középúton. Egy pillanatra megáll a lépcső fölött.)

DOBÓ

Klára!

KLÁRA

(Lejön a lépcsőn.)

DOBÓ

(Megindultan, magában.) Világos ruhában! *(Erőt vesz magán, kiveszi zsebéből a csattot és Klára szeme elé tartja. Szünet után halkan.)* Nem önhöz méltó ötlet! *(Visszaadja neki a csattot.)*

KLÁRA

(Megszégyenülten fordul el. Midőn Dobó egy mozdulatot tesz, mintha indulni akarna, megszólal. Félénken kezdi, majd nekibátorodik.) Ha sokat vesztettem is az ön szemében, remélem, hogy a barátságát nem vesztettem el . . . Most szükségem volna rá!

DOBÓ

(Meghajlik.)

KLÁRA

Az imént egy levelet kaptam a bécsi hugomtól. A hugom nagyon ragaszkodik hozzám, jobban, mint ez rokonok között szokás . . . Sokat is tart rólam, többet, mint amennyire rászolgáltam . . . Most tanácsot kér tőlem, egy kényes ügyben. Engem cserben hagyott az élettapasztalásom, azért fordulok önhöz . . . A hugom másféléves asszony. Boldog asszony. Most attól retteg, hogy a boldogságát veszedelem fenyegeti. Nem biztos benne, de retteg tőle.

DOBÓ

Miféle veszedelem?

KLÁRA

Az urának volt egy legénykori barátnője. A barátnők ama fajtájából, akik mindent éreznek a férfi iránt, csak éppen barátságot nem.

DOBÓ

S a barátnő most újból megjelent?

KLÁRA

Két évig külföldön élt és most levélben tudatta az érkezését.

DOBÓ

A férj megmutatta a levelet nejének?

KLÁRA

Nem mutatta meg, de a hugom mégis tudomást szerzett róla. Hogyan? Az az ő dolga. A szegény asszonyka most azon tépelődik, hogy miként viselkedjék az urával szemben. Megakadályozza a találkozást, vagy jobban teszi, ha megbízik az ura hűségében és nem törődik a dologgal?

DOBÓ

(Nyugodtan, de határozottan.) Meg kell akadályozni.

KLÁRA

Az ura imádja!

DOBÓ

(M. f.) Meg kell akadályozni.

(A távolból vasuti vonat fütyülése hallatszik.)

DOBÓ

(Magában.) A vonat!

KLÁRA

(Leül.) Hogy van az, hogy a félvilági nő, még a legüresebb lelkü is, oly veszedelmes tud lenni a feleségre nézve, még az aranyszívü feleségre nézve is?

DOBÓ

A hiba többnyire a feleség részén van. A félvilági nő keresi a küzdelmet, támadólag lép föl — a feleség pedig vagy meghátrál a küzdelem elől, hamis büszkeségből, vagy ha küzd, nem az ellenséget támadja, hanem az urát. *(Belemelegedve leül.)* Mit tesz a legtöbb nő, ha egy nap véletlenül megtudja, hogy az ura légyottra készül a régi vagy az új kedveséhez? Vagy némán a hitvesi méltóságába burkolózik, vagy szenvedélyes féltékenységgel támad az urára. De egyik sem vádolja magát kötelességmulasztással.

KLÁRA

Mit ért kötelesség alatt?

DOBÓ

A nő kötelessége, hogy megvédje a boldogságát a büszkesége árán is.

KLÁRA

Minő fegyverekkel?

DOBÓ

(Vállat von.) Minden ellenséget a maga fegyverével kell visszaverni . . .

KLÁRA

(Elgondolkozva.) Azt hiszem, már értem . . .

DOBÓ

(Hirtelen az ajkába harap s az óráját nézi.)

KLÁRA

(Aki megfigyelte mozdulatát, a kezét könnyen ráteszi Dobónak az asztalon pihenő kezére.) Tudom, hogy mit írok hugomnak! Estére van a légyott? Estére teríttess a kis szalonod kandallója előtt — két személynek. Virág legyen az asztalon, az urad kedvenc bora a hűtőben . . . Vedd magadra a legcsinosabb ruhádat, de előbb vesd le a büszkeségedet. Engedd meg neki, hogy összehasonlítson a régi kedvesével. Ő szép? Nos, te elragadó is tudsz lenni. Ő jól öltözik? Csak a szabója kegyelméből! Neked egyéni izlésed és művészi fantáziád van. Ő mulatságos? Kocintsd össze a poharadat az uradéval, hadd lássa, hogy pajzán is tudsz lenni. Kacér is tudsz lenni mámorító is . . . És megmarad az a fölséges előnyöd, hogy csak egy ember számára vagy az — ő pedig, a másik, mindenkinek az . . . *(Fölkel, némi gúnnyal.)* Köszönöm, Dobó, a jó tanácsot!

(A távolból a vonat szaggatott füttyentése hallatszik.)

DOBÓ

(Aki önfeledten hallgatta Klárát, fölkel, ijedten.) A vonat elment!

KLÁRA

És Lucy-Baal hiába várta!

DOBÓ

(Meglepetten hallgat. Szünet után.) Ön tudta?

KLÁRA

Tíz perc óta valóságos halálmegvetéssel küzdök ellene... *(Melegen és némi kacérsággal.)* Elhiszi most már, hogy önt többre becsülöm a saját büszkeségemnél? *(Meghátrál Dobó elől.)* Most mennie kell... Meglehet, hogy valaki leszállt a vonatról, — menjen eléje és gondoskodjék róla, hogy ide ne tévedjen...

DOBÓ

Megyek... De visszajövök... *(A fák között jobbra el.)*

KLÁRA

(Egyedül.) Jó, hogy a vonat csak öt percig állt itt...

TIZENEGYEDIK JELENET.

KLÁRA, aztán SZENTMIKLÓSY, OLGA és LITVAY.

SZENTMIKLÓSY

(Hangja a szín mögött.) Báróné! Báróné! Négy óra elmult!

KLÁRA

(Hirtelen inspirációval, magában.) Asszonyt kerestek Dobónál? Fogtok találni! *(A pavillonajtó-*

hoz siet. Kinyitja. Benéz.) Senki sincs benn... *(Egyik keztyüjét a küszöbre ejti. Keresztet vet magára. Besiet és beteszi maga mögött az ajtót.)*

SZENTMIKLÓSY

(Mihelyt Klára eltünt a pavillonban, megjelenik balról a keresztúton. Lejön, kémkedve a pavillozhoz közeledik. Ebben a pillanatban belülről megcsattan a kulcs a zárban.) Óh! *(Megpillantja a küszöbön fekvő keztyüt. Fölveszi, megnézi.)* Női keztyü — Párisi bélyeg! *(Izgatottan.)* Lucy-Baal itt van!

OLGA, LITVAY

(A keresztúton balról jönnek.)

SZENTMIKLÓSY

Báróné! *(A pavillonra mutat.)* Ő itt van!

OLGA

(Hevesen.) Hogyan — merészkedett volna! Ah, ez sok! *(Litvayhoz.)* Az ön barátja arcátlan ember!

SZENTMIKLÓSY

(Megszagolva a keztyűt.) Párisi illat! Csak jönne Klára — hadd lássa, hogy milyenek a mai urak!

TIZENKETTEDIK JELENET.

ELŐBBIEK, DOBÓ

DOBÓ

(Sietve jön a fák alul, jobbról.) Elkéstem...

OLGA

(Dobóhoz.) Éppen jókor! *(A pavillonra mutat.)* Kit hozott ön a házamba?

DOBÓ

(Megdöbbenve.) Hát ott benn van? *(Litvayhoz, magát mentegetve.)* Vígasztalhatatlan vagyok...

OLGA

(A pavillonhoz lép.) Látni akarom azt a nőt, akinek kedvéért Klárát megvetik...

LITVAY

(Miután egyetértő pillantást váltott Dobóval, Olgához.) Jöjjön, Olga, ez már nem önnek való...

OLGA

De én látni akarom! *(Az ajtót megzörgeti.)* Asszonyom, vagy kisasszony — nyissa ki — ez az én házam!

LITVAY

Olga, megtiltom! *(Karon fogja Olgát.)*

SZENTMIKLÓSY

(Kárörömmel, magában.) Óh, csak jönne már Klára!

TIZENHARMADIK JELENET.

ELŐBBIEK, KLÁRA, majd LEHEL.

(A kulcs megcsattan a pavillon ajtajában. Az ajtó kinyilik.)

KLÁRA

(Megjelenik az ajtóban, lesütött szemmel, láthatólag maga is restelve helyzetét.)

SZENTMIKLÓSY

(Visszatántorodik.) Hogyan? Ön az?

DOBÓ és LITVAY

(Csodálkozva, örömmel.) Klára!

KLÁRA

Én vagyok... *(Szünet.)*

OLGA

(Nevetve.) Értem!

LEHEL

(Megjelenik Klára mögött a küszöbön.) A kismama és én vagyunk...

KLÁRA

(Meglepetten visszafordul.) Lehel! *(Halkan.)* Hogyan kerülsz te ide?

LEHEL

(A társasághoz.) A kismamának fontos beszédje volt Dobóval, tehát idekisértette magát velem... *(Klárához halkan, szemrehányóan.)* Az öltözőfülkében rejtőztem...

OLGA

(Dobóhoz.) És Lucy-Baal?

TIZENNEGYEDIK JELENET.

ELŐBBIEK, BÉNI.

BÉNI

(A keresztúton jobbról besiet.) Láttam! Fehér lakkcipője van és gyémánt óralánca... Egy hosszúhaju úr utazott vele... Moszkvába mennek...

KLÁRA

(Dobóhoz.) Négyszemközt akartam önnel beszélni, de most már jobb lesz, ha beavatjuk barátainkat a titkunkba... *(A társasághoz.)* Mi ugyanis tegnap óta jegyesek vagyunk...

MIND

(Halk fölkiáltásokkal vagy megfelelő arcjátékkal kifejezést adnak a meglepetésüknek.)

KLÁRA

(Folytatva.) A kínos jelenet után, amit Lehel rögtönzött tegnap este, úgy hiszem, hogy minél

előbb nyilvánosságra kell hoznunk az eljegyzésünket . . .

LITVAY

Jegyesek? Most már értem Dobó magaviseletét!

LEHEL

(Klárához.) Jegyese —? És én kezet emeltem rá?! *(Összekulcsolt kezekkel.)* Kismama! *(Dobóhoz lép, töredelmesen.)* Bocsáss meg — papa!

KLÁRA

(Némi kacérsággal Dobóhoz.) Haragszik reám, hogy kifecsegtem — ?

DOBÓ

Ki tudna önre haragudni! *(Feléje tárja karját.)*

KLÁRA

(Dobó karjaiba siet.)

SZENTMIKLÓSY

Ezt akartam mindig! Igazán örülök, gyermekeim!

— Függöny. —

GOTTERMAYER NÁNDOR
KÖNYVKÖTŐI MŰINTÉZET
= BUDAPEST. =